

TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ

- EMPERYALİZMİN KIRSAL KESİM PROGRAMI,
KOOPERATİFLER VE CHP
- TÜRKİYE'DE ORMANCILIK ALANINDA
SÖMÜRÜ MEKANİZMALARI
- EMPERYALİZMİN TÜRKİYE'DEKİ ORMANCILIK POLİTİKASI
VE ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİİ
- HAYVANCILIKLA GEÇİNEREN BERİTAN AŞİRETİ : 2 BELGE

AYLIK
BÜLTEN

45

MART
1978

ÇIKTI

TİB YAYINLARI No : 20

**KAPİTALİST
DEVLET İŞLETMELERİ
ve TÜRKİYE**

Mustafa SÖNMEZ

Devlet Nedir? / Kapitalist Devletin Temel İşlevi ve Görece Özerkliği / Emperyalist Metropollerde ve Bağımlı Ülkelerde Devlet İşletmeleri / 1923'den Günümüze Türkiye'de Devlet İşletmeleri / Tekelci Sermaye - Devlet İşl. İlişkileri / İşçi sınıfı Açısından Dvlet İşletmelerinin Önemi

TİB Adına Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri

Müdürü : Mehmet Tanju AKAD

Yönetim Yeri : Karanfil Sok. 14/10. Kızılay - ANKARA

Basıldığı Yer : Şafak Matbaası - ANKARA

ABONE : Bir yıllık abone tutarı olan 50,— TL. Posta pulu olarak gönderilebilir veya Mehmet Tanju AKAD adına 106682 numaralı posta çeki hesabına yatırabilir.

Yurtdışı abone ücreti 80,— TL. dir.

Bültendeki yazılar kaynak gösterilmek ve içeriği değiştirilmemek şartıyla yayınlanabilir. İlgili Sayılardan gönderilmesi rica olunur.

EMPERYALİZMİN KIRSAL KESİM PROGRAMI, KOOPERATİFLER VE CHP

Türkiye emperyalist - kapitalist sistem içerisinde yer alan yeni sömürge bir ülkedir. Emperyalizme bağımlı, yukarıdan aşağıya çarpık kapitalleşme süreci ülkemizin son 30 yıllık tarihini en belirgin bir şekilde karakterize eder. Bu gelişim emperyalizmin mevcut pazarları derinlemesine geliştirme (ki bu pazarların yatırım için geliştirilmesi esastır) ihtiyacından ayrı düşünülemez.

Emperyalizme bağımlı bu gelişme süreci oldukça hızlı bir yapısal değişim yol açmıştır. Bu yapısal değişim kırsal alanlarda da büyük boyutlara ulaşmıştır. Ülkenin çarpık kapitalleşmesine paralel olarak ticari tarım gelişmiş, kırsal kesim büyük ölçüde pazara açılmıştır. Makinalaşma ve girdi kullanımını çok dengesiz bir sıçrama göstermiş ve bunun sonucu olarak toprak toplulaşması ve mülksüzleşme süreçlerinin birarada işlemesi hızlanmıştır.

Bu çarpık gelişim süreci içerisinde tarımda kapitalist ilişkiler önemli bir gelişim hızı kazanmıştır. Ancak ülkedeki tekelleri sermayenin dış dinamiklere dayanarak gelişmesinden doğan güçsüzlüğü ve tefeci-tüccar ve toprak ağalığının geleneksel etkinlikleri, tüm bu kesimlerin birarada varlıklarını sürdürmeleri ve siyasi planda zorunlu bir ittifaka girmeleri sonucunu doğurmuştur.

Büyük toprak sahipliği süreç içerisinde, kapitalist tarım işletmelerine dönüşmektedir. Ancak bugün feodal toprak ağalığı ağırlıkla doğu ve güneydoğu bölgelerinde varlığını sürdürmeye, ve toplumsal formasyonun bir parçası olarak yaşamaya devam etmektedirler. Ayrıca, özellikle tefeci ve büyük tüccar kesiminin varlıklarının devamı için elverişli koşullar sistem içerisinde mev-

cuttur. Türkiye tarımında en yaygın kategori olan küçük üreticilerin kredi ve pazarlama olanaklarından yoksun olmaları bunların son derece işine yaramaktadır.

Gelişme süreci emperyalizm tarafından yönlendirilen Türkiye toplumsal formasyonu kendi yapısal darboğazlarını ve gelişmelerini de sürekli olarak ve daha da derinleştirerek yeniden üretmektedir. Buna paralel olarak da bütün halk kesimlerinin toplumsal muhalefeti artmakta ve düzenin çizdiği sınırları zorlamaktadır.

Bu noktada emperyalizm ve onun uzantısı olan tekelleri sermayenin kırsal kesimle ilgili genel programının iki ana hedefini şöyle özetleyebiliriz:

1) Kırsal kesimin tümüyle pazar ilişkilerine açılması, kapitalleşmenin hızlandırılması. Çarpık da olsa gelişmekte olan sanayileşmeyi desteklemek için tarımsal üretkenliğin artırılması, ucuz hammadde sağlanması ve geniş pazar gerekir. Bu pazarı oluşturacak altyapının sağlanması (ulaşım v.b) ise devletin en önemli görevlerinden birisi olmuştur. Bu çerçevede ülkede egemen kapitalist üretim ilişkileri, genişletilmiş yeniden üretim sürecinin öndeki tüm engelleri (pre-kapitalist unsurlar dahil) süreç içerisinde ortadan kaldırılması doğrultusunda işler. Ayrıca, tekelleri sermayenin diğer bir amacı da tarımdan sanayile kaynak aktarılmasının sağlanmasıdır.

2) Toplumsal muhalefetin ezgellenmesi, devrimci potansiyelin nötralize edilmesi ve düzenin sınırları içerisindeki kanallara yönlendirilmesi. Egemen sınıflar bunu gerçekleştirebilmek için genel ideolojik ve politik baskı araçlarının yanısıra değişik halk kesimleri

İNİNDE ÖZEL YÖNTEMLER UYGULARLAR. Örneğin işçi kesiminde her türden sarı sendikalar örgütlenir.

Kırsal kesimde ise bir çok sömürge ülkedeki halk kurtuluş mücadelelerinin deneyleri emperyalizme köylülüğün devrimci potansiyelinin taşıdığı önemi kavratmış ve özellikle 1960'lardan beri bu konuda bir çok programlar geliştirilmiştir. (Bu konuda bkz. Em-peryalizm ve Yeni Askeri Stratejisi, TİB Bülteni sayı 30, Toprak Reformu Üzerine, sayı 22, Türkiye Kalkınma Vakfı, sayı 10.)

İşte emperyalizmin ve tekelci sermayenin bu amaçlara hizmet etmek için kullandığı araçlardan bir tanesi de çarpık bir kooperatifçilik anlayışının geliştirilmesi ve hayata geçirilmesidir.

Emperyalizmin ve yerli egemen sınıfların kırsal kesimi denetlemek için geliştirdikleri mekanizmalardan bazılarını bundan önceki yazılarımızda ince miştik. Diğerlerini ise ilerideki çalışmalarımızda ayrıntılı olarak ele almaya devam edeceğiz. Bu yazımızda ise kooperatifler üzerinde durmaya geçmeden önce diğer mekanizmaları kısaca sıralamakta yarar görmekteyiz.

Bilindiği gibi, egemen sınıfların, sistemin kendisini her planda yeniden üretebilmesini sağlamak için kullandıkları mekanizmalarını en birincisi devlet kurumudur. Toplumsal hayatın her alanına müdahale eden devletin, Türkiye'de kırsal kesime müdahale araçları da çok çeşitlidir. Ziraat Bankası, Tarım Kredi ve Tarım Satış Kooperatifleri, Zirai Donatım Et Bahk Kurumu, Şeker Fabrikaları A.O., diğer ilgili Kamu İktisadi teşekkülleri, Kooperatifler Genel Müdürlüğü, Orman-Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü vb. bir çok kuruluş bu politikaları yürütmede önemli işlevlere sahiptirler. Bunun dışında Ziraat Odaları, İhracatçılar Birliği gibi egemen sınıfların

kendi öz örgütleri de vardır. Ayrıca emperyalizm, tüm bu mekanizmaların ötesinde Dünya Bankası, Dünya Gıda ve Tarım Teşkilatı gibi uluslararası kuruluşları ile çeşitli proje uygulamalarını gündeme getirmektedir. Tüm bunlara ilave olarak emperyalizmin doğrudan denetiminde kurulan Türkiye Kalkınma Vakfı gibi «özel» kuruluşlar da kırsal kesimde çeşitli faaliyetler yürütmektedirler. Hepsine ek olarak devletin genel baskı mekanizmalarının kırsal kesimdeki uzantılarını ve egemen sınıfların bunlardan destek alan yerel baskılarını da ele alırsak, milyonlarca yoksul köylü ve küçük üreticinin sömürüye karşı mücadelesinin ne derece güç koşullar altında yürüyeceği ortaya çıkmaktadır.

Ancak kırsal kesimle ilgili tüm gelişimleri ve politikaları incelerken, ülkemizdeki egemen sınıflar blokunun çelişkili bütünlüğünü hiç bir zaman için gözardı etmemek gerekecektir. Emperyalizmle bütünleşmiş yerli tekelci sermaye genişletilmiş yeniden üretim sürecinin önündeki tüm kısıtlayıcı engellerin ortadan kalkmasından yanadır. Kapitalist ilişkilerin esasen her an bu yönde bir etki yapmakta olduğu açık ve bilinen bir gerçektir. Ancak tekelci sermayenin bu konudaki her atılımı sonuçsuz kalmıştır. Örneğin 1962'lerde Kaldor tarafından getirilen ve tarımın vergilenmesine önemli bir yer veren tasarısı, çeşitli zamanlarda gündeme getirilmeye çalışılan ve en «hızlı» şekliyle 1971'de yeniden canlanan toprak ve tarım reformu tasarısı... bunların hepsi egemen sınıflar arasındaki siyasi dengelerin bir sonucu olarak hayata geçirilememiş olan teşebbüslerdir.

KIRSAL KESİMDE KOOPERATİFLER

Ülkemizdeki çarpık kapitalist gelişmenin bir uzantısı olan göstermelik kooperatifçilik uygulamasının egemen sınıfların amaçlarına nasıl hizmet etti-

ğini incelemeye geçmeden önce, genel olarak kooperatifçilik üzerinde kısaca durmakta yarar var.

Gerçek anlamında kooperatifler, kırsal kesimdeki yoksul köylü ve küçük üreticilerin örgütlenmesine yönelik kuruluşlardır. Bunlar zaman içerisinde orta köylülüğün kapsanmasına yönelik bir işlev de taşımaktadırlar. Kooperatifler kırsal kesimde demokratikleşmenin bir aracı olarak ekonomik temelde bir örgütlenme olarak görülmelidirler. Bu bağlam içerisinde politik bir muhtevadan yoksun bir kooperatifçilik anlayışı düşünülemez. (Kırsal kesimde gerçek bir demokratikleşmeyi öngören bir programın tek ve en önemli aracının kooperatifler olduğu şeklinde bir düşünüş yanlıştır. Kooperatifler bu mücadelede ihmal edilmemesi gereken, ekonomik-demokratik mücadele planında bir örgütlenmedir.)

Kooperatifler toprak ve toprakla ilgili tüm diğer üretim araçları üzerinde denetim sahibi olmayı amaçlayan kuruluşlar olmalıdır. Bunların yanısıra kredi ve üretim girdileri temininde kooperatifler ile ortaklar arasında somut ilişki kurulmalıdır. Ayrıca sulama, elektrik ve ürün ıslahı için teknik imkanlar sağlanması vb. de kooperatiflerin ekonomik işlevleri arasındadır.

Ancak kooperatiflerin gerçek anlamıyla amacına ulaşması üretim sürecindeki bu kolektifleşmenin yanısıra değişim ilişkilerini de kapsar. Köylülerin tefeci ve tüccarların sömürsünden kurtulması, ancak ulaştırma, pazarlama, kredi gibi fonksiyonların kendi denetimlerindeki demokratik kooperatifler tarafından üstlenilmesiyle mümkün olur. Bunların teknik olanaklarının sağlanması önemli bir noktadır, fakat buradaki esas unsur kooperatiflerin hem kırsal hem de kentsel alandaki tüketiciler ile bağımlı kurmasıdır.

Kooperatiflerin üstleneceği bu fonksiyonlar aynı zamanda işçi-köylü ittifakı açısından da büyük bir önem taşır. Yani bu örgütlenmenin bilinç yaratma ögesi açık önemli bir unsurdur. Ayrıca unutulmaması gereken diğer bir nokta da demokratikleşmenin her aşamasında değişik kooperatif örgütlenmelerin gündeme gelebileceğidir. Kooperatifsel ilişkilerin düzeyleri her aşamada somut koşullar tarafından tayin edilir.

Demokratikleşme süreci içerisinde bu işlevleri taşımaya amaçlaması gereken kooperatiflerin yanısıra, kapitalist ülkelerde de kooperatiflerin oldukça eski bir geçmişi vardır. Ancak bunlar kooperatif mülkiyetten bağımsız olarak yalnızca belli grupların ortak ekonomik çıkarlarını, sistemin çıkarlarıyla uyumlu bir şekilde korumaya çalışma amacıyla geliştirilmiş kuruluşlar olup, gerçek bir kooperatifçilik anlayışıyla ilgileri yoktur. Gerçek bir kooperatifçilik, en başından itibaren, siyasi mücadelenin yedeğinde, düzenin sınırlarını zorlama yolunda mücadele vermektedir.

TÜRKİYE'DE KOOPERATİFÇİLİK VE KÖY-KOOP

Türkiye'de kooperatifçilik kayda değer bir şekilde ancak ülkedeki toplumsal gelişmenin ulaştığı belli bir düzeyde, 1960'lardan sonra gündeme gelmiştir. Cumhuriyetten beri 20'ye yakın kooperatifçilik modeli geliştirilmiş, ancak bunların bir çoğu hiç bir zaman hayata geçirilmemiştir. Bugün kırsal alandaki 9000'e yakın kooperatif amaçları ve işlevleri yönünden kırsal yöredeki küçük üretici ve yoksul köylülerin daha fazla sömürülmesine, muhalefetlerinin nötralize edilmesine ve egemen sınıfların sömürü ve denetimlerinin pekiştirilmesine hizmet etmektedir.

TÜRKİYE'DE KOOPERATİFLER

	Sayı	Ortak Sayısı
Köy Kalkınma Koop.	5.737	516.569
Orman Köylerini Kalk. Koop.	461	15.287
Balıkçılık Koop.	166	8.837
Çay İstihsal ve Satış Koop.	87	86.623
Toprak-Su Kooperatifleri	989	56.871
Pancar İstihsal ve Satış Koop.	19	570.618
Hayvan Üreticileri Ted. Paz. Koop.	162	6.169
Elektrik Üretim Koop.	13	918
Toprak ve Tarım Reformu	9	581
TOPLAM	7.643	1.262.473

Sayıları her gün artan bu kooperatifler içerisinde, bu yazımızda inceleyeceğimiz tamamen göstermelik bir demokratik görünüş altında egemen sınıfların denetiminde gelişen ve ülkenin her yanına yayılmış bulunan Köy Kalkınma Kooperatifleri ve bunların üst birliği Köy-Koop'tur. Ancak bu kuruluş nisbi ve sınırlı bir özerkliğe sahiptir.

Yukarıda belirttiğimiz diğer kooperatifleri ve Ticaret Bakanlığına bağlı Tarım Satış ve Tarım Kredi Kooperatifleri bu yazının sınırları dışındadır. Ancak ileride ayrıntılı olarak ele alacağımız tüm bu kooperatiflerin tüccar ve zengin köylüye hizmet etmekte olduğunu bir kez daha belirtelim. (Bu konuya bir örnek olarak bu sayıdaki Orman yazısına bkz.)

Hızlanan sınıfsal farklılaşma sonucunda, emperyalizmin programına uygun olarak, köylülüğün muhalefetinin nötralizasyonu için tamamen düzenin sınırları içerisindeki göstermelik uygulamalarla yetinen bu kalkınma kooperatiflerinin geliştirilmesinde iki araç kullanılmıştır. Bunlardan birincisi kooperatifler aracılığıyla yurtdışına işgücü ihracı, ikincisi ise egemen sınıfların çıkarına dokunmayan, onların çizdiği sınırlar içerisinde arıcılık, süt inekçiliği, köy mandracılığı gibi genellik-

le küçük ölçekli kooperatif projeleridir. Programlanan projelerin kooperatif-ortak, ortak-ürün ve ürün-kooperatif arasındaki somut ilişkilerin doğmasını önleyecek bir biçimde inşa edilmesi, bu uygulamaların göstermelik niteliğini ve gerçek amacının ne olduğunu açık bir şekilde göstermektedir.

Yoksullaşan küçük üretici köylülerin yurtdışına işçi olarak gitme özlemi ve kontrollü kooperatif projelere tanınan hibe ve düşük faizli krediler biçimindeki devlet yardımları ile tahsisler (gübre, çimento, demir...vs.) kırsal kesimdeki sömürücü sınıfların buraya da el atarak kooperatif ağaları olarak ortaya çıkmalarına yol açmıştır. (Örneğin tüccarlar kooperatiflere tanınan gübre tahsislerine el koyarak bunları hammadde olarak kullanılan boya sanayiine satmaktadırlar. Aynı şekilde diğer tahsisler de benzer biçimlerde kullanılmaktadır.)

Emperyalizmin yönlendirici programının yedeğinde gelişen bu hareket, 1969 yılında çıkarılan 1163 sayılı kooperatifler kanununun göstermelik özgür-demokratik kooperatif modelinin kendine göre biçimlendirilmiş şeklidir. Bu şekillendirmenin bir ürünü olarak, KÖY-KOOP, 1971 yılı başlarında, kırsal kesimde sahnelenmiştir. (Bu örgütlenme içerisinde en az yedi birim koope-

ratif bir araya gelerek bir kooperatif birliği kurar. Bunların üst birliği ise KÖY-KOOP'tur). 1971'de, Çorum, Denizli, İzmir, Samsun, Yozgat, Kayseri, Ankara, Giresun, Sivas ve Isparta birliklerinin biraraya gelmesiyle KÖY-KOOP bizzat dönemin Köyişleri Bakanı Turan Kapanlı'nın onayı ile doğmuş ve başkanlığına Denizli Birlikten AP eğilimli Osman Zor getirilmiştir. İlk perdeyi açan Köyişleri Bakanı, kuruluş için gerekli malzemeyi (demirbaş eşya vs.) bakanlık bünyesinden karşılamış ve daha başlangıçta oyunun zeminini kendi insiyatifi altında oluşturmuştur. 12 Mart 1971 hareketi ile birlikte ikinci perde aralanmış, ve yeni Köy İşleri Bakanı Necmi Sönmez, (12 Mart'ın Köy İşleri Bakanı) birinci perdeyi sahte bir saldırıyla yadsırken, sistemin sadık oyuncularının sahnede yer almalarını sağlamıştır. Açık faşizm döneminde, tekeli sermayenin sistemin kendini yeniden üretmesinde kendi lehine sonuçlar vermesi açısından kırsal kesimin devrimci potansiyelinin nötralize edilmesi ve bağımlı kapitalistleşmenin sınırlarının genişletilmesi (pre-kapitalist ilişkilerin kapitalist ilişkilere dönüşmesi) için diğer bağımlı ülkelerde planlandığı gibi Toprak Reformu tasarılarına paralel olacak kooperatifçiliği, bu anlamda, gündeme getirmiştir. Ancak egemen güçler arasındaki zorunlu ittifak, dönemin 11'ler hareketini sürünce mede bırakmış, bu gelişim süreci içinde Köy-Koop biçimsellikten öteye gidememiştir. Nasıl ki, kooperatif ile ortak arasında somut bir bağ yok ise, kooperatif-birlik ve birlik-kooperatif arasında da somut ilişkinin olmadığı görülür. Bunun nedenleri yerleştirilmek istenen kooperatif sisteminin asalaklığından ve tüm alanlarda olduğu gibi iç dinamizmden kaynaklanmamasından ileri gelmektedir. Aşağıdan yukarıya doğru dış gerici güdümlene ile oluşturulan Köy-Koop örgütlenmesi merkezi denetim di-

siplininin sağlanamamasına ve kontrol ağının emperyalizmin kontrol bütünlüğü içinde yer almasına neden olmuştur.

1973 Genel Seçimlerinden sonra dağınık ve örgütsüz küçük üretici köylülüğün artan muhalefetinin (CHP'nin potasına aktarılma çalışmalarına paralel olarak) baskısına yabancı kalamayan Köy-Koop'un cılız bir demokratikleşme sürecine girmesiyle oyunun halen süregelen üçüncü perdesi başlamıştır. Bunun sonucu olarak Köy-Koop-kendi sloganıyla «kır yoksullarının, üretici köylülerin demokratik, ekonomik, toplumsal örgütü» imajını kamuoyunda yaratmaya çalışmıştır. Pratikte bir görüntüden başka bir şey olmayan bu oyunun kooperatif özelinde hiç bir şekilde gerçekleşmediği açıktır. Ancak, tüm bunlara karşın yien de Köy-Koop'a karşı bir ilgi gelişmiştir ve bu yeni-sömürge bir ülke olan Türkiye'de ağır bir baskı ve sömürü altında bulunan küçük üretici ve yoksul köylülerin belli bir örgütlenme ihtiyacından ve sorunlarına sahip çıkacak bir kurum aramalarından doğmuştur. Köy-Koop'un yüzeysel de olsa belli bir gelişimi sağlaması, yoksul köylülüğün taleplerini devrimci bir siyasetin yönlendiriciliği ile karşılayacak herhangi bir alternatif kurumun olmamasından kaynaklanır ve bu olgu Köy-Koop'u CHP umuduna bağlı yüzeysel sahip durumuna getirmiştir.

Köylülüğün örgütlenme ihtiyacı özellikle yoksul köylü ve küçük üreticiliğin her geçen gün daha da yoksul köylü ve küçük üreticiliğin her geçen gün daha da yoksullaşmalarıyla, üzerlerindeki baskı ve sömürünün daha da artmasıyla, hızlı bir gelişim göstermiştir. (Kırsal kesimdeki sömürü mekanizması ile ilgili olarak bkz. TİB Bülteni No: 13). Bu objektif koşulları şöyle özetleyebiliriz:

1 — Müllksüzleşme ve toprak dengesizliğinin olanca hızı ile artması,

2 — Nisbi rantın büyük toprak sahipleri lehine devamlı olarak yükselmesi (sulama, üretim girdileri, tarım teknolojisi...),

3 — İpotekli kredi mekanizmasının tarım kapitalistleri ve zengin köylüler yararına işlemesi, küçük ve orta köylülerin tefeci-tüccarın boyunduruğundan kurtulamaması,

4 — Ürünlerin depolama, değerlendirme ve pazarlama aşamalarında yoksul ve küçük üreticilerin devreye sokulmalarını ya da sınırlı ve kontrollü bir şekilde sokulmaları,

5 — Emperyalizmin ve oligarşinin artan baskı ve sömürüsü. Pahalılığın giderek artan boyutlara ulaşması. Açık faşizm döneminde artan baskı ve zulümle birlikte haşhaş yasağı gibi emperyalizmin korkunç boyutlara ulaşan müdahaleleri vb.

6 — Yine emperyalizm tarafından programlanan kooperatif projelerinin köylü, toprak ve ürünle bağlantısızlıkları.

Tüm bu faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan örgütlenme ihtiyacının kanalize edilerek dışsal bir dinamizme bağlanması Köy-Koop'u ortaya çıkarmıştır. Dönemin özelliklerinden ötürü CHP hareketinin karşısında devrimci bir alternatifin olmaması, Köy-Koop'un köylülüğün ekonomik-demokratik örgütü görüntüsünü kazanmasına neden olmuş ve bu gelişim emperyalizmin kırsal kesim programıyla tam uyumlu bir hale getirilmiştir. Bir başka deyişle, Köy-Koop'un köylülük üzerindeki sahipliğinin sınırları CHP tarafından çizilmiştir. Bu olgu kooperatiflerde devrimci mücadeleye destek olma açısından sömürücü sınıfların etkinliklerinin kırılması doğrultusunda bir mücadele verilebilmesi koşullarını son derece sınırlamıştır. Bu dönemde, kooperatif ağaları ve egemen sınıfların usaklığını yapan figuranlar kooperatiflerin göstermelik çatılarını süratle oluşturmaya başlamışlardır.

Yurt dışına işgücü ihracı kapılarının kapanması ile birlikte bu amaçla kurulmuş kooperatifler ya yok olmuşlar ya da yenileriyle birlikte icazetli proje kooperatifçiliğine yönelmişlerdir. Bu gelişimden soyutlanamayan Köy-Koop, tarımsal üretimle bağlantısızlığından dolayı kırsal alanla somut ilişkisini kuramamış, ancak CHP şemsiyesi altında köylülüğün devrimci atımlarını etkisizleştirme görevini umut şiarı ile yerine getirmiştir. Birliklere bağlı unite kooperatiflerin genel kurulları izlenildiğinde, genellikle ortakların kooperatifleriyle bağlantılarının kopuk olduğu, çok az sayıda ortağın katılmasıyla genel kurulların yapılabildiği görülmüştür. Geniş köylü yığınlarının iradesi dışında, kooperatif ağası ya da onların denetimindeki figüranlardan oluşan delegelerin merkez birliği (Köy-Koop) yönetimini belirlemeleri kitleden kopuk biçimsel demokratik yapıyı inşa etmiştir.

Köy-Koop'un ekonomik dar boğazdan sıyrılması, ortak kooperatiflerdeki gelir artışından değil, orta ve büyük çiftçilerin traktöre olan gereksinmelerini Romanya'dan ithal yolu ile getirip dağıtmalarından kaynaklanmaktadır. 1974 Ecevit hükümeti zamanında prosedürü hazırlanan ve 1. MC iktidarı döneminde gerçekleştirilen traktör ithalatı sansasyonel bir eylem olarak kamu oyuna aktarılmıştır. Elde edilen başarı uluslararası büyük sermaye ile Türkiye'deki işbirlikçilerine karşı kazanılmış bir zafer olarak gösterilmiştir. Gerçekte ise, Köy-Koop'ca gerçekleştirilen traktör eyleminin sistemin özüne dokunmadığı görülür. İthalatçının isim değişikliği ve piyasaya daha ucuz traktör sürümü dışında bu olgunun herhangisi bir özelliği olmamıştır. Traktör dağıtımını kooperatif mülkiyete göre yapmamış, büyük toprak sahipleri ve özellikle tasarruf sahibi orta köylülerin gereksinmelerinin karşılanması yoluna gidilmiştir.

Sistemin kendini yeniden üretebilmesi açısından kırsal kesimde ORTA KÖYLÜLÜĞÜN mümkün olduğu kadar uzun süre yaşatılması emperyalizmin yönlendirici programının temel kriterleri arasındadır. Bu köylü katmanının özel mülkiyete olan bağlılığı ve tarım kapitalisti olma arzusu oligarşi tarafından halk yığınlarına karşı bir tampon olma şeklinde değerlendirilmiş ve hayata geçirilmiştir. Emperyalist-kapitalist sistemin programında olan tarımsal reformlar burjuvazinin desteğinde ve önderliğinde gelişmektedir. Bu yolla sistemin yoksullaştırdığı orta köylülüğün yeniden derlenip toplanması ile küçük üretici köylülerin sömürsü yansırı kırsal kesimin devrimci potansiyeli kontrol altına alınmış olur. İşte Köy-Koop'un traktör eylemi özellikle orta üretici köylülere yansıdığından şimdiki kompozisyonu içinde bu kuruluşun tekelci sermaye lehine kırsal kesimde bir tampon görevi gördüğü gözlenebilir. Köy-Koop'taki kontrol mekanizmasının yoksul köylü ve küçük üreticinin elinde olmasından ve denetimi elinde bulunduran mülk sahibi sınıfların özelliklerinden dolayı, emperyalizm kırsal kesimdeki kontrol ağını sıklaştırabilmektedir.

I. ve II. MC iktidarı döneminde Köy-Koop olduğundan daha solda görünmüştür. Oligarşinin kırsal kesim üzerindeki denetimini devam ettirmek amacıyla Köy-Koop'a yüklenmesi, Köy-Koop'u belli bir derlenişe yöneltmiştir. Diğer demokratik unsurların desteğiyle Köy-Koop bu saldırıyı savuşturmuş ancak, köylüyle hiçbir ilişkisi olmadığı halde siyasi muhtevalı bir örgütmüş gibi politik arenada boy göstermeye başlamıştır. II. MC iktidarının son dönemlerinde Köy-Koop'un CHP lehine geliştirdiği köylü hareketlerinde (taban fiyatları, pahalılık ve faşist baskıları protesto mitingleri) inşiyatifin elden çıkmaya başlaması, ve devrimcilerin kitleye doğru mücadele alanını göster-

meşiyle ise Köy-Koop derhal geriye çekilmiştir. Kırsal kesimdeki devrimci potansiyelin üstünden CHP ipoteğinin kalkması söz konusu olduğunda, sadık süreka «köylü kooperatifçilik yapmak istiyor yoksa siyaset değil» kılıfı ile naylondan çatılarını başlarına geçirerek makyavelist taktiklerini yeniden gözden geçirmeye başlamışlardır.» Tek tip çok amaçlı kooperatiflerin köy-kentler düzenlemesiyle yaygınlaştırılarak, kooperatiflerin üst örgütleriyle tarım sanayiinin hızla geliştirilmesi, ithalat ve ihracatın kooperatiflerce yapılması, tüm tarım girdilerinin yine üst örgütlerce temin edilmesi,» şeklinde sosyal demokrat zihniyetin formüle ettiği 'demokratik halk kooperatifçiliği' kavramı ekonomist bir anlayışla daraltılmıştır. Ayrıca bu olgunun «toplumu adalet içinde, taraf tutmadan insanca yaşatacak Devlet»e yani sınıflar üstü devlet mimarı CHP iktidarına bağlatılması emperyalizmin reformizme bağladığı umudu göstermektedir. Bu şekilde, ekonomik demokratik mücadele alanı CHP'nin burjuva programının rasyonalleştirilmesi ilkelerine dayalı, tekelci sermaye ile özdeşleşmiş politikasına bağlı olarak sınırlandırılmış olmaktadır. Şurası açıktır ki, Köy-Koop'un CHP kuyruğuna takılmış demokratik bir kitle örgütü olduğu kanısını yaygınlaştırmakta güdülen amaç köylülüğün devrimci potansiyelinin ipotek altında tutulmasından başka bir şey değildir.

CHP'NİN PROGRAMI NEDİR, HANGİ AMACA HİZMET ETMEKTEDİR.

CHP, 1976 yılı sonlarında «yeni» bir programı kabul etti. Ashında bu hiç bir şekilde bütünüyle «yeni» bir program olarak görülmemelidir, Bu programın en önemli özelliği, önermelerinin tekelci burjuvazinin talepleri ile tam bir uyumluluk halinde formüle edilmesidir. Bu uyumluluk haline gelme süreci CHP'nin 1974'ten günümüze her uygulamasında giderek artan bir biçimde

gözlenmiş ve buna karşı olan tüm unsurların etkinliği kısıtlanmıştır.

Sosyal demokrasinin tarihsel çıkmasını (ki yeni sömürge bir ülkede bu çıkmaz çok daha bariz bir şekilde görülür) belgeleyen çelişkilerin, her safhada ortaya çıktığı bu programın ana hatları şöyle özetlenebilir: Türkiye bir sanayi toplumu olmak zorundadır. Bu sürecin önündeki engeller aşılmalı ve «sanayileşmedeki büyük aksaklıklar», «toplumdaki derin çelişkiler», «tehlikeli gerilimler» ve «dengesizlikler» önlenmelidir. Bir «devrim» olan sanayi toplumuna geçiş «barış içerisinde ve toplumun bütünlüğünü sarsmadan, toplumda sert çatışmalara neden olmadan» gerçekleştirilmelidir. 370 küsur sayfalık programın her sayfası aynı endişeyi belirten yüzlerce benzer cümle ile doludur.

CHP ülkedeki toplumsal muhalefeti düzenin sınırları içerisindeki kanallara yönlendirmek ve artan muhalefeti kendi potası içerisinde eritmek istiyor. («Ekonomiden daha hızlı büyüyen halk isteklerinden, özelemlerinden, ekonomiden daha hızlı gelişen düşüncelerden ve öngütlenme eğilimlerinden yılarak, o akışı durdurmaya çalışmak yerine gelişmelerin akışına uymak veya yön vermeye çalışmak» — işte CHP programının temel özelliği)

Elbette ki CHP bu ütopye ve demagogik vaatlerini, tekeli sermayenin programını fazlaca tepkiye yol açmadan uygulamaktan başka bir amaç ile söylemiyor. Bunun isbatı için toplumsal pratiğin yeni kanıtlarını beklemeye gerek yok. Bilim bunu bize önceden göstermişti. CHP kaynakları azami oranda tekeli sermayeye aktarmakta devam edecek, emekçi halk kesimlerine vaat ettiği en sınırlı tavizleri bile vermemek için direnecektir. İlk iki aylık uygulamadan örnekler mi: 50-60 büyük tüccara yüz milyonlar kazandırmak, kaynakları tekeli sermayeye tahsis ede-

bilmek için bütün baş fiyatında MC'nin verdiğinden de daha düşük oranda bir artış, IMF'ye verilen tavizler, devalüasyon vb.vb.

CHP programının bütünü ne kadar hayalci ise (aslında emperyalizm ve tekeli burjuvazi açısından son derece gerçekçi), kooperatiflerle ilgili yaklaşımları da o kadar ayakları havadadır. Bu hayalcilik CHP'nin tek parti devrinden beri süregelen sınıflarüstü devlet demagojisinden ayrı düşünülemez. Belki bu plüralist devlet anlayışına gerçekten sahip çıkan bazı saf kişiler vardır. Ancak CHP bugün bu demagojiye dayanarak tekeli sermayenin programını fazla tepkiye yol açmadan uygulamaya çalışıyor. Bunu nereye kadar götürebileceğini sınıflar mücadelesini gösterecektir.

Her şeyden önce sosyal demokrasinin emperyalizme bağımlı bir ülkede çok daha hızlı düşeceğini bilmek gerek. CHP hangi kaynaklara el koyacak ve bunların ne kadarını emekçi halklara taviz olarak verebilecektir. Kaynaklar oligarşi içerisindeki kesimlerin, hatta yalnızca tekeli burjuvazinin taleplerini bile karşılayacak yeterlilikte değildir. Emperyalist sömürden artakalan kaynakların azami ölçüde tekeli kesimlerin elinde kalacağı açıktır.

Ancak CHP sanayi toplumuna geçiş sürecini «sancısız» bir şekilde gerçekleştirme gibi bir amacı önüne koymuştur ve bunun için bazı hayaller de geliştirmiştir. Bunların en ilginç örneklerinden bir tanesi üzerinde henüz bir tek somut söz söylenmeden ciltler dolusu yazı yazılmış bulunan ve bazı şarlatanlar için bilimsel görünüşlü bir spekülasyon vesilesi olan halk sektörü hikayesidir. Kaldı ki tekeli kesimin faaliyet alanlarının dışında veya ona yan destek olacak alanlarda çalışması düşünülen bu ne olduğu belirsiz olay için kooperatiflerde yaratılacak fazla-

nın kullanılması düşünülüyor. Bunlar ancak tekeli kesime kaynak aktarmanın aracı olabilecek planlardır. Üstelik, en azından ölçek sorunundan ötürü bu tür girişimlerin başından imkansız, veya yalnızca bir oyalama tedbiri olacağı açıktır. Yıllar yılı sürüncemede kalacak (tıpkı şimdiki örnek kümesçilik ve mandıracılık projeleri gibi) ve uygulanması halinde ise ancak anlamsız bir kaynak israfı olacak bu hayale kitlelerin bel bağlamasını bu programı kaleme alan hayalci bir kafadan başka inanan olmadığı düşünülebilir. Ama bizim kanımız odur ki programı kaleme alanların dahi kattiyen inanmadığı bu olayı spekülasyon vesilesi yapanlar kendilerini aldatmada yarış eden bazı şartları 'iktisatçılarımız' olmuştur.

CHP aynı zamanda köylülere ucuz ve bol üretim girdileri ve tüketim malları teminini öngörüyor. Bir yandan da tekellerle giderek uyum haline giren CHP'nin bu vaatlerinin demagojik niteliği açıktır. Emperyalizmin boyunduruğu altında kaldığı, tekelelerin varlığı sürdüğü sürece CHP olsa olsa tekel fiyatının üzerindeki karaborsa fiyatını azaltmaya çalışabilir. CHP gübreyi küçük üreticiye, yoksul köylüye daha ucuz ve daha bol dağıtabilecek midir? Bunlardan satışını, bedeli ürünün satışından sonra ödenmek üzere kredili olarak yapabilecek midir? Ürünün değer fiyattan satışını sağlayabilecek midir? Emperyalizmle bütünelmiş bir iktidarın reformist görüntüsünden bunları beklemek proletaryanın programını savunanların yapacağı bir iş değildir.

Tüm bunların yanı sıra CHP asak ve sömürücü sınıfları yalnızca bülük aracı ve toprak sahipleri olarak gördüğünü açıkça belirtmektedir. Halk kesimlerinin lehine getirebilecekleri de tekeli sermayenin programıyla çakıştığı oranda «aracılık kazancının» bir ölçüde kısıtlanmasına yönelik bazı tedbirlerin ötesinde olamaz.

Bu çerçevede CHP programında yer alan aracı pazarlama olanakları, tarım sigortası vb. bazı tedbirler yoksul köylünün lehine nisbi reformlardır. Çünkü ticaret tekellerle kontrol edildiği ve kaynak dağılımı hakim sınıfların lehine olduğu sürece bunlar gerçekleşse dahi nisbi tavizlerden öteye gidemezler. Her mekaniğe gibi mevcut yapıyla uyum halinde ve yine egemen sınıfların bazı kesimlerine hizmet eden birer kurum olacaklardır.

Belli bir aracı pazarlama sisteminin planlanması için CHP ile Köy-Koop arasında bazı ilişkiler olmuştur. Bu girişimlerin akibeti henüz belli değildir. Ancak ortaya çıkan kadarıyla belli olmaktadır ki CHP'nin Köy-Koop üzerindeki ipoteği tam bir sahipliğe dönüşmektedir. Bu girişimler sonucu Köy-Koop varolan nisbi ve sınırlı özerkliğini de kaybetme yolundadır. Ticaret bakanlığı bu sistemi tümüyle kendi denetimi altına almayı önermiş ve buna karşı önemli bir çıkış olmamıştır. Böyle bir girişim sistemin işleyişine dokunacak bir yapı oluşturamayacak, olsa olsa yine göstermelik bir uygulama düzeyinde kalarak toplumsal muhalefeti pasifize etmede bir araç olarak ileride gündeme gelebilecektir. Ancak CHP halka vaadettikleri çoktan unutmak zorunda kalmıştır. Önce şu bunalımı bir atlatalım, hele sonra halktan yana tedbirlerimizi getirmeye başlarız demagojisine inanmak en büyük bir yanılgıdır. Tüm bu göstermelik uygulamalara bel bağlamak emperyalizmin ve tekeli sermayenin demagojisine inanmaktan, egemen sınıfların ekmeğine yağ sürmekten başka bir şey değildir. Devrimcilerin görevi kitleleri bu konuda uyarmak, egemen sınıfların demagojilerini teşhir etmek ve halkın örgütlü gücünden başka güçlere bel bağlayanlara karşı mücadeleyi ara vermeden sürdürmektir.

TÜRKİYE'DE ORMANCILIK ALANINDA SÖMÜRÜ MEKANİZMALARI

Tüm diğer kaynaklar gibi ormanlar da o ülkenin emekçi halkının malıdır. Ancak emperyalist - kapitalist sistem içerisinde yer alan Türkiye'nin madenleri, petrolü ve tüm diğer kaynakları gibi ormanları da emperyalizmin ve yerli sömürücü sınıfların talanına sunulmuştur. Ülkemiz ormanlarından her yıl elde edilen milyarlarca liralık değer ancak çok küçük bir kısmı üretici orman köylüsünün ve Türkiye halkının yararına kullanılmakta, çok büyük bir kısmına ise ticaret ve sanayi kesimi ile uluslararası tekeller tarafından el konulmaktadır. Türkiye'de milyonlarca orman köylüsü aile, yoğun bir sömürü altında en yoksul halk kesimleri arasında yer almaktadır.

Yurdumuz orman alanı olarak çevre ülkeler ve Avrupa ülkeleri arasında önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak yüzyıllardır süren düzensiz fay-

dalanmalar, yangınlar ve çeşitli doğal etkenler nedeniyle ülkemiz ormanları verimliliğini kaybetmiş bulunmaktadır. Günümüzde Türkiye'deki 21 milyon hektar ormanın ancak 8 milyonu üretken orman niteliğindedir. İyi koru ve iyi baltalık orman alanının yurt alanına oranı Türkiye'de ancak % 10.5 dolayında iken bu oran Avrupa ülkelerinde % 26 dolayındadır. Ayrıca Avrupa ülkelerinde birim alan başına orman serveti Türkiye'nin çok üzerindedir. Ülkemiz orman alanlarındaki düşük verimliliğe ilişkin bir örnek vermek gerekirse, Türkiye'deki iyi koruluklarda hektar başına yıllık artım 3.4 metreküp (bu artım bozuk koruluklarda 0.3 metreküpte kalmaktadır) iken Avrupa ülkelerinde yıllık artım 6 metreküpe ulaşmaktadır (DPT, IV.B.Y.K.P., OİK Raporu, **Ormanlık ve Orman Ürünleri Sanayii**, Cilt I, Ankara, 1977, s. 152 - 154).

TABLO — I : TÜRKİYE'DE ORMAN ALANLARI (hektar olarak)

K O R U L U K			B A L T A L I K			Ormanlık
Normal	Bozuk	Toplam	Normal	Bozuk	Toplam	Saha Toplamı
6165203	4770962	10936165	2068188	7165843	9234031	20170196
Türkiye genel alanına göre oran						
% 7.91	% 6.12	% 14.03	% 2.65	% 9.19	% 11.87	% 25.87
Ormanlık alana göre oran						
% 30.57	% 23.65	% 54.22	% 10.25	% 35.53	% 45.78	% 100.00

Kaynak : Orman Bakanlığı, 1977 Yılı, Ankara, 1977, s. 5.

Tablo I'den görülebileceği gibi Türkiye orman alanlarının büyük bir kısmı bozuk evsafa koruluk ve baltalıklardan oluşmaktadır. Türkiye'deki orman alanlarının bölgelere göre dağılımı ise Tablo II'de verilmiştir

Tablo II'den görülebileceği gibi Türkiye ormanlarının büyük kısmı Karadeniz, Ege ve Akdeniz bölgelerinde

yoğunlaşmıştır. Büyük bir çoğunluğu bu bölgelerde olmak üzere 10 milyondan fazla nüfus orman içi ve orman kenarı köylerinde yaşamaktadır. Bu nüfusun bölgelere göre dağılımı ise Tablo III'de verilmektedir.

Görüldüğü gibi ülkemizde 2 milyon 424 bini orman içi, 4 milyon 234 bini orman kenarı ve 3 milyon 347 bini

TABLO — II :
BÖLGELER İTİBARIYLA ORMAN
ALANLARI (hektar)

Karadeniz	5.260.657	% 28
Marmara	2.261.315	% 11
Ege	3.612.181	% 19
Akdeniz	3.987.837	% 19
İç Anadolu	1.679.282	% 8
Doğu ve Güneydoğu Anadolu	3.368.924	% 17
TOPLAM	20.170.196	% 100

Kaynak : Orman Bakanlığı 1977 Yılı-
ğı, s. 5'den hesaplanmıştır.

ormanına 10 kilometre mesafede olmak üzere on milyonu aşkın orman köylüsi vardır. Karadeniz, Ege, Marmara ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan kırsal nüfusun % 70'inden fazla bu kategorilere girmektedir. 1970 yılı rakamlarına göre ise orman içi köylerinin nüfusu 3 milyon 449 bine, orman bitişiği köylerin nüfusu 4 milyon 505 bine çıkmıştır. 7 bin 456 orman içi ve 8 bin 647 orman bitişiği köyde yaşayan toplam 7 milyon 954 bin kişi Türkiye genel nüfusunun % 22'sini, kırsal nüfusun da (ormanına 10 Km. mesafedeki köyler hariç) % 37'sini oluşturmaktadır (1).

TABLO — III : ORMAN İÇİ VE DIŞI KÖYLERDEKİ NÜFUSUN BÖLGELERE GÖRE DAĞILIMI (1000)

Bölgeler	Orman İçi Köyler	Orman Kenarı Köyler	Ormana 10 Km. Mesafedeki Köyler	Ormandan 10 Km.'den Uzak Köyler	Genel Toplam
Karadeniz	598 % 15.4	1.274 % 32.9	1.062 % 27.4	939 % 24.2	3.873 100.0
Marmara	305 % 14.1	786 % 36.3	558 % 25.7	518 % 23.9	2.167 100.0
Ege	297 % 14.1	712 % 33.8	619 % 29.5	476 % 22.6	2.105 100.0
Akdeniz	558 % 32.5	474 % 27.6	274 % 16.0	411 % 23.9	1.718 100.0
İç Anadolu	245 % 7.4	558 % 16.9	491 % 14.9	2.008 % 60.8	3.302 100.0
Doğu Anadolu	192 % 8,2	278 % 11.8	211 % 9.0	1.644 % 71.1	2.345 100.0
Güney Doğu	229 % 16.4	152 % 10.8	131 % 9.4	884 % 63.4	1.395 100.0
TOPLAM	2.424 % 14.4	4.234 % 25.0	3.347 % 19.8	6.900 % 40.8	16.906 100.0

Kaynak : Orman Genel Müdürlüğü.

Bu nüfusun % 77'si yoldan, % 68'i içme suyundan ve % 99'u elektrifikasyondan yoksundur. Yerleşim merkezleri çoğunlukla uzak, dağlık ve dik meyilli yamaçlardadır. Haberleşme olanaklarının olmamasının yansısı orman içi

köylerindeki nüfusun % 61.3'ü okuma yazma bilmemektedir. Ayrıca koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri de yok denecek kadar azdır. Ülkenin en düşük gelirli kesimleri arasında yer alan bu insanların yetersiz beslenme-

ri, sağlık sorunlarını daha da arttırmaktadır.

Yapılan hesaplamalara göre 1974 yılında orman köylerinde kişi başına yıllık gelir yalnızca 2340 TL.'dir (DPT, Ormancılık ve Orman Ürünleri Sanayi, ÖİK Raporu, 1977.).

Orman köylülerinin temel geçim yollarının başlıcaları tarım, hayvancılık ve ormancılık çalışmalarından elde edilen gelirdir. Bunların dışında el sanatları, balıkçılık vb. gibi genel içerisinde hiç bir önemli yer tutmayan faaliyetlere değinmeyeceğiz. Burada tarım ve hayvancılığa çok kısaca değindikten sonra yazımızın esas konusu olan ormancılık alanındaki sömürüyü inceleyeceğiz.

Orman köylülerinin büyük bir kısmı esasen orman veya mera olması gereken arazilerde tarım yapmaktadır. Ormanlık bölgelerdeki arazinin yalnızca % 15.2'si tarıma müsaitken, halen toplam sahanın % 31.7'si bu amaçla kullanılmaktadır. Yani mevcut tarımın % 52.2'si elverişsiz arazi üzerinde yapılmaktadır. Ayrıca arazinin durumu ve nüfus artışı nedeniyle tarımsal araziler çok parçalanmış olup geçime dahi yetmeyecek işletme sayısı çok fazladır. Orman köylerindeki ortalama arazi aile başına 27 dekar, bu rakam orman dışı köylerde 48 dekadır (Bu rakamların sağlıklılıkları her ne kadar tartışılabilirse de genel özellikleri göstermesi bakımından karşılaştırma yapmada yararlıdır).

Ormandan açılan tarım alanları oldukça küçüktür (2). Bu alanlarda genellikle kuru tarım hakimdir ve işlenen arazinin ancak % 11'i sulanmaktadır. Bu topraklarda eğimli arazinin kullanılmasına ilişkin tarım teknikleri uygulanamamakta ve hızlı erozyon sonucu toprağın verimliliği kısa zamanda yok olmaktadır. Ayrıca açlıkla karşı karşıya kalınması tek ürün olarak buğday ekimini zorunlu kılmaktadır.

(Orman köylerinde yetiştirilen ürünlerin % 91.6'sı tahıldır). Ürün münavebesinin uygulanmaması da toprağın verimini azaltan etkenler içerisinde yer alır. Böylelikle, tüm bu koşulların sonucu olarak verimlilik çok düşük bir düzeyde kalmaktadır.

Orman köylerinde, özellikle dağlık köylerde hayvancılık halkın en önemli geçim kaynaklarından biri olmaktadır. Kıl keçisinin % 75'i, koyunun % 34'ü, sığır ve mandanın ise % 38'i orman içi veya kenarı köylerinde bulunmaktadır. Ancak yem üretiminin çok sınırlı olması ve mevcut meraların kapasitesinin bu hayvanların ihtiyacının ancak % 15'ini karşılayacak düzeyde olması, hayvancılığın tabiatın serbestçe yararlanma şeklinde gelişme, sonucunu doğurmuştur. Bu olgu da diğer etkenlerin yanısıra hayvancılıkta verimin çok düşük olması sonucunu getirmektedir.

Tarım ve hayvancılıkta verimin düşük olması ve arazinin azlığı orman köylüsünü büyük bir yoksulluğa itmiştir. DPT'nin 10 ilçenin 379 orman köyünü örnek alarak yaptığı çalışmaya göre orman köylülerinin % 60'ı ya hiç topraksızdır ya da 10 dönümden az toprağa sahiptir. Bu orman köylülerinin yoksul köylü kategorisi içerisinde ele alınmasının doğru olduğunu göstermektedir. Orman işçiliğinin olduğu yerlerde ise aile başına gelir bir miktar daha fazla olmakla birlikte yine çok azdır.

Tüm bunların yanısıra orman köylüleri kredi imkânlarından da çok az yararlanabilmektedirler, çünkü ipotekli kredi mekanizması içerisinde karşılık olarak teminat gösterebilen olanakları çok sınırlıdır. Bunun yanısıra verilen krediler çok dengesiz olup, sonuç vermeyen orman dışı küçük üretime yönelmiştir. Bunların amaç göre kullanımı da denetlenmemektedir ve verilen kredilerin büyük bir kısmı ya

tüketime harcanmakta ya da tefeciler tarafından el konulmaktadır. Kredi imkânlarının olmaması köylüleri bütünü tefecilerin kucağına itmektedir.

1976 yılında Orman Bakanlığı Orman Köy İşleri Genel Müdürlüğü (OR-KÖY) vasıtasıyla verilen kredi toplamı 278 milyon TL'den ibarettir. Hayvancılık ve tavukçuluktan arıcılığa, araç-gereçten konut yapımına ve el sanatlarına kadar tüm alanlar (burada OR-KÖY'ün amacı köylüyü küçük üretime yönettirip orman kaynakları üzerinde hak talep etmesini önlemektir) için verilen kredileri kapsayan bu miktar, kendi amacına dahi hizmet etmekten yoksundur. Bu kredinin 91 milyonu faizli, 143 milyonu faizsiz ve 44 milyonu karşılıksız kredilerdir, ve ferdi kredilere kooperatiflerden daha çok yer verilmektedir. Bunun dışında orman kalkındırma kooperatiflerinin 33 yatırım projesi için verilen toplam devlet yardımı 42 milyondur (3). Bu kredilerin milyonlarca orman köylüsünün ihtiyaç-

ları yanında bir önemi olmadığı açıktır. Fert başına kredi 200 lirayı bile bulmamaktadır ki bunların da dağılımının eşitsiz olduğunu bir kez daha belirtmek gerekir.

Görüldüğü gibi, geliştirilmek istenen bu faaliyetlerin toplam içerisindeki önemi çok küçük kalmaktadır. Şimdi tarım ve hayvancılığın yanı sıra orman köylülerinin üçüncü temel çalışma alanı olan orman işletmeciliğini incelemeye geçelim.

ÜRETİM

Yurdumuzdaki tüm orman alanları devletin mülkiyetindedir (4). Ancak ormanların devletçe işletilmesi bu alandaki yoğun sömürüyü engellemekte ve sömürücü sınıfların lehine büyük çıkarlar sağlamaktadır. Her yıl yaratılan milyarlarca liralık değer en büyük kısmına tüccarlar el koymaktadır. Orman ürünleri yapacak (inşaat ve sanayide kullanılan odun) ile yakacak olarak ikiye ayrılır.

TABLO — V : 1960 - 1974 ORMANCILIK ÜRETİM MİKTARLARI

Ana Ürünler	1960	1965	1970	1974
Tomruk	1.595.258	2.055.604	3.995.003	5.163.659
Tel direği	17.650	46.789	91.374	62.592
Maden direği	231.309	391.632	493.241	969.512
Sanayi Odunu	54.654	135.549	261.917	472.057
TOPLAM	1.898.881	3.629.634	4.841.508	6.394.820
Yakacak Odun (Ster)	15.303.173	16.093.608	17.263.179	19.362.266
GENEL TOPLAM (m³)	13.376.190	15.041.461	17.788.891	20.916.519

1 Ster : 0.750 m³

Kaynak : DPT, Ormancilik ve Orman Ürünleri Sanayii, ÖİK Raporu, Ankara, 1977.

Türkiye'de yakacağın yapacağı oranı tüm gelişmiş ülkelerden çok daha büyüktür. Bunun nedeni ülkemizdeki çarpık gelişim süreci içerisinde enerji sorununun çözülmemiş olmasıdır. Yakacak olarak odun yerine diğer enerji kaynaklarının geliştirilerek ikâme edilmesi mümkün olmamakta ve diğer amaçlarla kullanılabilecek

ormanlar bu ihtiyacı gidermek üzere tüketilmektedir. Yapacağın toplam içerisindeki oranı artırmakla birlikte halen üretimin üçte ikisi yakacak olarak kullanılmaktadır.

Yapacak veya yakacak üretimi, kesimlik olarak belirlenen yörelerde Orman idaresince civar köylerden ekipler halinde toplanan orman köylü-

lerine yaptırılır. Kesim işinde Orman İdarelerinde «vahid-i fiyat» tabir edilen parça başına ücret sistemi uygulanır. Her orman bölgesinde üretim yapılacak yerler küçük bölgelere ayrılır. Bu küçük bölgelere «makta» adı verilir. Orman idaresi maktaların durumuna göre kesim fiyatlarını metreküp olarak belirledikten sonra üretimi yapmak üzere köy emekçileri arasında gruplar oluşturulur. Fiyatın düşük olmasına rağmen başka geçim vasıtası olmayan köylüler bu işte çalışırlar ve çoğunlukla değişik köylerden gruplar arasındaki rekabet de fiyatın düşük tutulmasında etken olur. Ancak her kesilen metreküp odunun piyasa değerinin onda biri bile olmayan bu parça başına ücretin de çoğu halde büyük bir bölümü köylerde grupların oluşumunu sağlayan taşaronlara gider. Köylülerin sırtından kendilerine büyük çıkar sağlayan bu taşaronların varlık nedeni özellikle nakliye araçları olmak üzere üretim araçlarına sahip olmalarıdır.

Orman İşletmesi birim başına fiyatı kesim ve İşletmenin deposuna kadar nakliye dahil olmak üzere verir. Ancak kesilen tomrukları depoya nakletme imkânı olmayan köylüler bu iş için kamyon ve traktör sahibi kişilerle anlaşarak işi almaya çalışırlar. Nakil araçları sahipleri ise birim fiyatın yarısından fazlasını kendileri alırlar. Bu iş zamanla kurumsallaşmış ve bir çok yerde nakil imkânı sağlayan taşaronlar kendi aralarında da anlaşma sağlayarak üretim yerlerini parsellemeye ve bu iş için Orman İdaresi ile kendileri anlaşıp köy emekçilerinden ekipler oluşturmaya başlamışlardır. Örneğin kesim ve nakliye için Orman İdaresi tarafından verilen birim fiyat 100 TL. ise bunun 60 - 70 lirasını taşaronlar almaktadır.

Parça başına ücret sisteminin diğer bir sonucu da kesimde çalışan orman emekçilerinin daha fazla odun üret-

mek ve gelir elde etmek için kıyasıya çalışmaları ve kendilerine saat karşılığı çalışan işçilere göre çok daha fazla yıpratmalarıdır. Bu çalışma temposu içerisinde orman işçileri emniyet tedbirlerine dikkat edemezler ve sonuçta iş kazaları çok olur. Parça başına ücret sistemi daha yoğun bir sömürünün aracıdır.

Orman emekçilerinin üretim araçlarının geri olması da emekçilerin daha fazla yıpranmasına neden olur. Depo teslimi yapılan üretimde, gruplar, kendi nakliye araçları olmadığı için, yukarıda belirttiğimiz işleyiş içerisinde parça başına ücretin büyük bir kısmını bu işin taşaronluğunu yapanlara vermek zorunda kalmaktadırlar.

Bu uygulama dışında getirilen değişik bir sistem de Orman Köylerini Kalkındırma Kooperatiflerine verilen önceliklerle ilgilidir. Bu ilke 6831 sayılı Orman Yasası'nın 1744 sayılı yasa ile değiştirilen 34 maddesine dayanılarak getirilmiş ve buna göre üretimin kooperatifin orman işçisi ortakları tarafından yapılarak depoya teslim edilmesi halinde, kesme taşıma istihkakları kooperatif adına tahakkuk ettirilir. Ayrıca bu istihkaka konu olan tomruğun % 25'inin artırmaması (yani ihalesiz) olarak kooperatife verilmesi de öngörülmüştür. Bunun dışında sair orman ürünlerinin % 100'e kadarı da istedikleri taktirde bu kooperatiflere satış ve istif yerinden maliyet bedeli ile artırmamasız olarak satılabileceği belirtilmiştir.

Ancak kooperatiflere tanınan bu olanaklar da göstermelik olarak kalmaktadır. Gerçekte kooperatiflerin büyük bir bölümünün bu haktan yararlanamadığı gözlenmektedir. 1975 yılında yapılan bu değişiklikten yararlanan kooperatifler ise (ki bunların sayıları azdır) elde ettikleri ürünleri kendileri işleme olanakları bulunmadığından

düşük fiyatlarla aracı toptancı tüccara devretmektedirler. Hatta bazı aracılar orman köylüsünün ürün üzerindeki bu hakkından çıkar sağlayabilmek için köydeki varlıklı (özellikle taşaronluk yapanlar) kişilerle anlaşarak yoksul köylüleri paravan kooperatiflerde örgütlemektedirler. Aracı tüccarlar bu yolla normal kazançlarından daha büyük bir paya el koymaktadırlar.

Ayrıca; orman ürünlerini girdi olarak kullanan bazı sanayi işletmeleri de, aynı yola başvurumaktadırlar.

1974 yılı rakamlarına göre üretimde 174 bin, nakil ve istif işlerinde 189 bin geçici işçi Orman İşletmelerinde istihdam edilmekteydi. Bunun yanısıra yol yapımında 119.500 ve ayrıca yangın, mücadele, imar, islah, ağçlandırma ve diğer işlerde de 136 binden fazla geçici işçi çalışmaktadır. Daimi işçilerin sayısı ise 16 bin civarındadır.

Toplam 600 bin civarındaki bu geçici işçiler mevsimlik işçi olup her türlü sosyal güvenceden yoksun olarak çok düşük bir ücretle son derece güç koşullar altında çalışırlar. Mevsimlik olarak ormanda 3 aya yakın bir zaman çalışan işçiler sigortalı olsalar bile yasalara göre 5000 işgünü doldurmaları imkanı olmadığı için emeklilik hakları yoktur. Ayrıca, bu işçilerin sağlık hizmetlerinden yararlanma olanakları da son derece sınırlıdır.

Devlet Orman İşletmesi tarafından belirlenen birim fiyatları kabullenen gruplar, taşaronlar veya kooperatifler kesim ve nakil işlerinde çalışmak üzere yine Orman İşletmesinin tek tarafı olarak hazırladığı bir sözleşmeyi imzalarlar. Yoksul orman köylüleri ile Orman İşletmesi arasında imzalanan bu sözleşme, iş yasasında belirtilen hizmet akdi niteliğinde değildir. Dolayısıyla üretimde çalışan orman köylüleri yasa karşısında işçi sayılmamakta ve sosyal güvenlik kapsamından yoksun kalmaktadır. Bu sözleşmeye göre Or-

man İdaresi üretim süreci içerisinde meydana gelen hiç bir kaza ölüm halinden sorumlu değildir ve herhangi bir iş kazası halinde Orman İdaresinden hiç bir talepte bulunulamaz.

Oysa orman işçiliği en ağır işlerden birisidir ve en fazla iş kazası olan bir alandır. Yapılan bir incelemeye göre yalnızca Artvin yöresinde bir çalışma mevsiminde (ki bu en fazla 2 aydır) 6'si hafif, 13'ü ağır yaralanma ve sakatlanma, 3'ü ise ölüme biten 22 iş kazası meydana gelmiştir (Y. Çağlar, Orman İşçiliği ve Ücretler, MPM, Aylık Verimlilik Bülteni, 1978/2). Aynı kaynak, sanayi bir yana, orman işçilerinin kırsal kesimde çalışan işçilerden de daha düşük bir ücret verdiklerini ortaya koymaktadır. Bir örnek olarak Balıkesir Orman Bölge Başmüdürlüğü'nde orman işçilerine ortalama 40 - 60 TL. ücret verilmişken, pamuk, zeytin ve çeltik işlerinde çalışan işçilere 100 - 120 TL'si ödendiği belirtiliyor.

ÜRÜNÜN SATIŞI

Orman ürünlerinin satışı Orman İşletmeleri tarafından yüklenilmiştir. Bu kuruluşlar ürünün tahmini satış bedelini bulmak için önce fiili masrafları, yani orman köylüsüne üretim, nakliyat, istif ve depolama için ödediği miktarı alır ve bunun üzerine tevsii (OGM faaliyetlerinin yürütülmesi için) ve satış masrafları ile tarife bedelini (katma bütçe gelirleri ve yatırımlarının finansman kaynağı) ekler. Bunun yanısıra maliyet bedeline orman imar masrafları karşılığı ve ihracatı teşvik fonu için de belli birer pay eklenir.

Orman İşletmeleri ürünleri artırılmalı (ihale), tahsis, zati ihtiyaç, göçmen, felaketzede, köylü pazar satışı, ilkökul ve temel okul ihtiyaçları ve gecekondu bölgesi konut ihtiyacı gibi değişik şekillerde satar. Bu satışların kontrolü az sayıdaki tefeci ve toptancı tüccarın denetimi altındadır, ve

ürünlerin satış fiyatı piyasa fiyatının çok altında kalmaktadır.

Ayrıca, özellikle orman ürünlerine dayalı kapitalist işletmeler çeşitli yollarla öncelikli tahsisler sağlamakta, ve hammaddelerini ihaleye girmeden düşük fiyatla temin etmektedirler. İhale ile alma giren tüccarlar ise özellikle stokların çok olduğu aylarda kendi aralarında anlaşarak arttırmaları çok düşük tutarlar. Ancak stokların azaldığı ve inşaatların hızlandığı aylarda arttırmaların biraz daha yüksek olduğu ve tüccarların aralarındaki anlaşma imkânlarının azaldığı görülür. Bugün piyasada m³'ü 4000-5000 lira arasında satılan tomruk Orman İşletmesinden 1000 - 1500 lira arasında bir fiyatla tüccara verilir. Aradaki ticaret kazancının ne kadar büyük olduğu açıktır. Üretimi yapan orman işçisinin eline geçen ise piyasa fiyatının % 5'inden dahi daha azdır.

Bunların yanısıra orman köylüsüne ev, ahır vb. ihtiyaçları için kesme ve taşıma bedelleri üzerinden zati ihtiyaçlar biçiminde satış yapılmaktadır. Ancak orman işçiliği dışında bir gelir kaynağı bulunmayan yüzbinlerce köylünün gelir kaynağı olabilecek bir proje için inşaat yapması olanaksızdır. Oysa, varlıklı köylüler Orman İdaresi ile anlaşarak rahatlıkla zati ihtiyaç göstermekte ve aldıkları orman ürününü tüccara devretmektedirler. Tüccarlar ayrıca kooperatifler ile de anlaşarak köylüye yasal hak olarak verilen odunları piyasa fiyatının altında almakta ve üzerine çok büyük bir fark koyarak piyasaya vermektedirler. Yakacak odunda da bu çok açık bir biçimde gözlenmektedir. Serbest piyasada yakacak odunun tonu 1000 liradan daha az değilken bunun Orman İşletmesi'nden çıkışı yalnızca 105 liradır ve üzerine diğer maliyetler de eklendiğinde bu 250 lirayı geçmemektedir (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. TMMOB Yakacak Raporu, Şu-

bat 1978). Yapılan bu araştırma, yalnızca yakacak odunda tüccar kârının 2 milyar 195 milyon TL olduğunu gösteriyor.

Orman köylüsünün ürettikleri yakaktan doğan haklarına tüccarlar tarafından el konulması köylüleri bu ihtiyaçlarını kaçak olarak sağlamaya zorlamaktadır. Bu nedenle ormanlık bölgelerde köylü ile Orman İşletmesi arasındaki ihtilaflar hiç bitmez, köylüler bir yük odun için yıllarca mahkeme ve zindanlarda sürünürler.

Tüccarlar ve gelişmekte olan sanayi işletmeleri, kâr hırsından gözü dönmüş bir şekilde orman köylüsünü sömürmekte, ormanları ve tüm diğer doğal kaynakları alabildiğine ve geri konması imkânsız bir biçimde talan ve tahrip etmektedir. Devlet her ne kadar biraz daha uzun dönemli çıkarları savunmaya çalışmakta ise de tamamen bu talana hizmet etmekte, orman köylüsünün ve tüm halkın orman kaynakları üzerinde hak talep etmesini önlemeye çalışmaktadır.

NOTLAR :

(1) Ormana 10 km. uzaklıkta bulunan köylerin konumları orman işçiliğinden öte, orman içi köylere, özellikle başta gıda olmak üzere temel tüketim malları temini, ürünlerin pazarlanması ve tefeci kredileri açısından önem taşımaktadır. Bu bağlantı nedeniyle, bu tür köylerin ekonomik ve politik durumları gerçek orman köylüleri için hayati önem taşır. Özellikle orman emekçilerinin direnişlerinde bu köylerin gerici güçlerin denetiminde olması halinde, orman içi ve kenarı köylere konulan ekonomik ambargolar direnişlerin uzun ömürlü olmasını engellemektedir. Bu nedenle, konunun bütünselliğini kavrayıp politik mücadele alanını daha geniş bir platform içerisinde ele almak gerekmektedir. Yamaç ve ova köylerinde gerici güçlerin denetiminin kırılması yolunda mücadele-

le verilmesi orman ve dağ köylerinde ki devrimci mücadelenin başarısını geniş ölçüde etkileyen bir unsur olmaktadır.

(2) Ormandan açılan alanlarla ilgili yangınları incelemek gerekirse bunların özellikle seçim yıllarında arttığı görülür. Örneğin 1937-49 yılları arasında ortalama olarak her yıl 708 yangında 51.600 hektar, 1950-59 arasında 881 yangında 33.300 ha., 1960-69 yıllarında 549 yangında 8921 ha. ve 1970-77 yıllarında 777 yangında 13061 ha. alan yanmıştır. Seçim yıllarında ise ortalamaların çok üzerinde yangın çıktığı görülüyor. Örneğin 1945 ve 46 yıllarında 165 ve 125 bin, 1950 ve 56'da ise 69 ve 39 bin ha. alan yanmıştır. Görüldüğü gibi bu rakamlar dönem ortalamalarının çok üzerindedir. Ancak bu yangınların suçunun yoksul orman köylüsünün üzerine atılması kabul edilemez. Yangınların önemli bir kısmının sahil bölgelerinde olması bunlardan çoğunun kıyı yağması amacıyla çıkartıldığını gösteriyor. 1972 yılının resmi istatistiklerine göre (ki burada çıkan yangınların ancak % 40'ının nedeni tesbil edilebilmiştir) tarla açma amacıyla çıkan yangınların toplam içerisindeki payı % 2,04'dür. Bölgelerdeki tefeci ve tüccarların yanan ormanları odun olarak orman idaresinden satın almak için çıkarttıkları yangınların da çok önemli bir paya sahip olduğu bilinmektedir.

(3) 1976'da Türkiye'de 600 adet orman köyleri kalkındırma kooperatifi vardır. Bunların üye sayısı 32 bin civarında olup taahhüt edilmiş sermayeleri 42,7 milyon liradır. Bu kooperatiflerin amacı küçük çaplı üretim projeleri gerçekleştirerek yoksul köylüye buna bağlamak ve gelişmekte olan muhalefeti nötralize etmektir. Bu tür kooperatif sayıları, özellikle paravan kuruluşlar nedeniyle hızla artmaktadır.

(4) Orman köylülerinin orman-

dan yararlanma hakkı 1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı yasa ile, ormanların mülkiyetinin % 94'ünün devlet mülkiyetine geçirilerek kısıtlanmıştır. Yalnız köylülerin ve köyün ortak gereksinimleri için az bir bedel karşılığında ormandan yararlanmalarına izin verilmiştir. II. Dünya Savaşı sonlarında 1945 yılında çıkarılan 4785 sayılı Orman Yasası ile devlet mülkiyeti dışında kalan diğer % 6 da devletleştirilmiştir. Orman yetiştirme, bakım ve işletmeciliğinin çok uzun ve sermaye bağlayan bir iş olması sonucu bu külfeti devlet egemen sınıfların uzun dönemli çıkarlarını korumak açısından yüklenmiştir. Devletin ham olarak ürettiği orman değeri, kâr sağlayacak aşamada özel kesime devredilmektedir. Yani burada devlet orman işletmesi, tomruk hazırlama ve bunları piyasa fiyatının çok altında tüccara devretme işlevini yüklenmektedir. 1956 yılında çıkarılan 6831 sayılı Orman Yasası ise orman köylüsünün daha yoğun bir şekilde sömürülmesine yol açan vahid-i fiyat (parça başına ücret) sistemini getirmiştir. Bu sistem her ne kadar kesimdeki müteahhitlik kurumunu kaldırmayı amaçlamaktaysa da, devlet orman işletmeciliğini yalnızca özel sektöre hammadde sağlayan bir kuruluş olarak bırakmak için, devletin bu ürünü mamul ve yarı mamul duruma getirmesini veya orman dışında herhangi bir yerde satış yapmasını engellemiştir. Daha sonra bu yasa da köklü değişiklikler olmamasına rağmen devlet girişimciliği öngörülmüş ve bu amaçla Orman Genel Müdürlüğü çerçevesinde yürütülen faaliyetler 1970'de kurulan Orman Ürünleri Sanayii Genel Müdürlüğü'ne (OR.ÜS) devredilmiştir. Ancak mevcut sistem, yaratılan değerin en büyük kısmına toptancı tüccarın el koyması ve tahsisler yoluyla özel kesim elindeki ilgili sanayiye ucuz hammadde sağlanması yolunda işlemeye devam etmektedir.

EMPERYALİZMİN TÜRKİYE'DEKİ ORMANCILIK POLİTİKASI VE ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİİ

Orman sömürüsü genel sömürüden ayrı düşünülemez. Emperyalizmin Türkiye'de bütünleştiği yerli tekelci burjuvazi ve zorunlu itifak içinde olduğu büyük tefeci tüccar ve toprak ağalarının oluşturdukları egemen sınıflar tüm emekçi sınıf ve katmanları sömürmektedirler. Toplumsal formasyonun kendisini yeniden üretmesinde başat unsur dışa bağımlı kapitalist üretim biçimidir. Bu süreçte, belirleyici güç emperyalistler ve bütünleştikleri yerli tekelci burjuvazidir.

Emperyalizmin Türkiye'deki ormancılık politikası, emperyalizmin doğrudan tasarrufları yanı sıra yerli tekelci burjuvazinin istemlerini de içerir. Sorunu tek yanlı ele almak devrimci mücadelenin eksik ve hatalı kavranılışının bir ürünüdür. Emperyalistlere karşı verilecek mücadele yerli tekelci sermayeye karşı verilecek mücadeleden soyutlanamaz. Bu iki unsur, sömürülerini tam bir bütünlük içinde yürütüklerinden bunlara karşı verilecek mücadele de bir bütündür.

Çoğu kez, Türkiye'deki ormanların devlet eli ile işletilmesi ve emperyalist ülkelerin orman ürünlerine gereksinimleri yanlış yorumlanarak sömürücü unsur tek başına emperyalizm olarak gösterilmektedir.

Surası unutulmamalıdır ki, devlet işletmelerinin işlevlerinden biri de özel kesimin hakim bulunduğu alanlara ucuz hammadde sağlamaktır. Bu nedenle devletin ürettiği sanayi hammaddeleri (veya yarı mamul maddeler) maliyetinin altında veya maliyetine eşit bir fiatla özel sektöre devredilir. Emperyalist-kapitalist sistem içinde ticaret ve yatırım yolu ile sömürü mekanizması işlerlik kazanır. Ayrıca emperya-

lizm tarafından programlanmış projelere verilen dış krediler sömürünün halkasına eklenir.

Bu bütünlük içinde Emperyalizmin Türkiye'deki ormancılık politikası üç ana noktada toplanmaktadır.

1 — Yerli Tekelci Sermaye ile bütünselliği içerisinde emperyalizmin gerkesinme duyduğu orman ürünleri ile bunlardan üretilen maddelere el koyması.

Emperyalistler, kendi ülkelerinde, doğal dengenin bozulması ve çevre kirlenmesinin artması sonucu çıkan sorunlar nedenleriyle orman kesimlerini giderek azaltmışlardır. Bu olgu yerine kâğıt sanayilerini geri bırakılmış ülkelere kaydırmışlar ve orman ürünlerini bu ülkelere daha ucuza temin yoluna gitmişlerdir. Bu yönde, Türkiye'de gerçekleştirilmek istenen yabancı kaynaklı projeler emperyalizmin programladığı Ormancılık yatırımlardır. Bu projeler emperyalizmin denetimindeki FAO (Gıda ve Tarım Örgütü) tarafından önerilmiş, Dünya Bankası ve Avrupa Yatırım Bankası tarafından finanse edilerek uygulanmasına başlanmıştır.

— Antalya Projesi

— Balıkesir Projesi

— Kuzey Ege —Marmara— Karadeniz Projesi için gerekli yatırımlar başlamıştır.

Projeler, orman kaynaklarının sınırlılığına rağmen, iç tüketim ve ihrac olanağının yaygınlaştırılması yoluyla ORMAN KATLİAMININ artması olgusunda beraberinde getirmektedirler.

Antalya Projesinin SANDWELL, Balıkesir ve Kuzey Ege —Marmara—

Karadeniz projelerinin FORESTAL adlı uluslararası tekellerce yapılabilirlik çalışmalarının üstlenilmesi, FAO ve Dünya Bankası tarafından sağlanarak emperyalist Kontrol zincirinin halkalarının tamamlanması EMPERYALİZMİN YÖNLENDİRİCİ PROGRAMININ uzantıları olarak göze çarpar.

Antalya Orman Bölge Başmüdürlüğü sınırları içerisinde toplam olarak 376.000 m³/yıl hammadde kapasiteli 356 adet orman ürünleri işleme tesisi bulunmasına rağmen, bu tesislerde ancak 143.000 m³/yıl hammadde işlenebilmektedir. Mevcut tesislerde tek vardiya çalışması halinde 233.000 m³, çift vardiya çalışmasında ise 609.000 m³ atıl kapasite olmasına karşın emperyalizm tarafından 180.000 m³/yıl kapasiteli bir kereste fabrikasının programlanması kaynak israfı yanı sıra tekeli sermayenin küçük işletmelere karşı aldığı tavrı da göstermektedir.

Sorun, emperyalizmin yerli tekeli burjuvazi bütünlüğü içinde Türkiye Ormanlarını talan etmesi ve emekçi halkı sömürmesinden başka bir şey değildir.

2 — Orman kesimlerinin, ürünlerin işlenmesinin ve pazarlanmasının tekeli sermayenin istemlerine göre ayarlanması.

Başta da belirtildiği gibi, devlet işletmeleri özel kesimin hakim bulunduğu alanlara ucuz hammadde sağlamakla yükümlüdür. Sanayi odunu, tomruk ve işlenmiş kereste bu tür hammaddelerdendir.

Sözü edilen hammaddelerin ihale yerine tahsis yolu ile ucuza tekeli firmalara verilmesi çıkış noktasının ilk göstergesidir. Bu yolla, ucuz girdi sağlanan bellibaşlı tekeli kuruluşlar şunlardır;

KOÇ HOLDİNG'e bağlı

KAV ORMAN SANAYİİ A.Ş.

ECZACIBAŞI HOLDİNG'e bağlı
İPEK KAĞIT SANAYİİ VE TİCARET A.Ş.

TRANSTÜRK HOLDİNG'e bağlı
TAMSAN TOMRUK VE AĞAÇ MAMÜLLERİ A.Ş.

(Bu kuruluşta Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ile Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankasının hisseleri vardır.)

SABANCI HOLDİNG'e bağlı

ORMUK MUKAVVA SANAYİİ A.Ş.

Orman ve İlk işlem tesislerindeki emekçilerin yarattıkları değerlere Devletin Orman işletmeleri aracılığı ile el koyan tekeli sermaye sömürü mekanizmasının makinisti durumundadır.

Konunun içeriğinin geniş boyutları ile irdelenebilmesi için orman ürünlerinin sanayi kolları arasındaki dolaşımına bakılması gereklidir.

a — Bıçkı Sanayii

Yapacak odunun % 65'i bıçkı sanayiinde hammadde olarak kullanılmaktadır. Önemi, konut sorunu nedeniyle İnşaat Sektörü ile olan doğrusal bağlantısında ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de 6082'si özel sektöre 16'sı devlet işletmesi olan Orman Ürünleri Sanayii'ne (ORÜS) ait toplam 6098 bıçkı tesisi vardır. Bunlardan 3174'ü kereste imalatı yapmaktadır. (toplam kapasiteleri 6.649.000 m³/yıl) ORÜS'e ait tesislerin ortalama kapasiteleri 38.000 m³/yıl olduğu halde özel sektöre ait tesislerin ortalama kapasiteleri 1400 m³/yıl'dır. ORÜS'e ait büyük işletmeler tekeli burjuvazinin emrinde çalışmalarını sürdürmektedirler. Gün Sezak'a ait inşaat tekeli Yüksel İnşaat A.Ş. bu alanda en belirgin örnektir.

Kereste kullanımında daha ekonomik alternatif maddelerin (Sunta, Lif levha gibi) çıkması kereste tüketiminde henüz bir azalmayı sağlamamıştır.

Yonga levha ve lif levha tesisleri özel sektörün hakimiyeti altındadır.

b — Parke Sanayii

Genellikle büyük tüketim merkezlerine yakın yerlerde özel sektöre ait 15 ve ORÜS'e ait 8 (yan ürün olarak imal edilmektedir.) fabrikada yılda ortalama 1.500.000 m² parke üretimi yapılmaktadır. Konut sorunu nedeniyle inşaat sektörü ile yakın ilgisi vardır.

İnşaat tekellerine bağımlı olarak çalışırlar.

c — Ahşap ambalaj sanayii

Meyve ve sebze üretimi bölgesinde (özellikle Akdeniz-Ege ve Marmara bölgesi) 9 u büyük 1508 ahşap ambalaj tesisi vardır. FAO'nun programında yer alması, ihracat ürünlerindeki ambalajlama işlerinde ve ihracatta emperyalizmin denetimini içermektedir. Yılda ortalama 40.000.000 ambalaj sandığı imal edilmektedir.

Firma Adı	Bulunduğu Yer	Kapasitesi
SUNTA	Istanbul	70.000 m ³ /yıl
MODTA	Istanbul	26.000 m ³ /yıl
ORMA	Isparta	60.000 m ³ /yıl
YONGAPAN	Kastamonu	60.000 m ³ /yıl
İSTAŞ	İnegöl	26.000 m ³ /yıl
TEVER	Gebze	30.000 m ³ /yıl
DÜZSAN	Düzce	54.000 m ³ /yıl

1975'te toplam üretim 240.000 m³ olmuştur.

d — Kontrplak sanayii

8 adedi İstanbul'da 2 adeti Adapazarında 10 adet özel sektör yatırımı, ayrıca 1 adedi Ankara'da Makina Kimya Endüstrisi Kurumu'nun olmak üzere toplam 11 adet devlet sektörüne ait kontrplek tesisi vardır.

Simav'da 80.000 m³ kapasiteli SETAŞ, kontrplak sanayinin kurulmasından sonra bu alan tekeli sermayenin egemenliği altına girmiştir.

e — Kontrtabl sanayii

2 si özel sektöre, 1'i MKEK'na ait toplam 3 tesis vardır. Yıllık toplam kapasite 14.000 m³ olmasına karşın gerçekleşen yıllık üretim 4343 m³tür.

f — Yonga Levha Sanayii

Her ne kadar Ayancık ve Bolu'da ORÜS'e ait 2 adet devlet tesisi varsa da bu alanda yerli tekeli sermayenin kesin hakimiyeti söz konusudur.

Özel sektöre ait yonga levha fabrikaları aşağıdaki gibidir.

3) Lif levha

Lif levha üretimi tekeli sermayenin egemenliği altındadır. 4 tesisten 3'ü özel sektöre aittir.

Firma Adı	Bulunduğu yer	Kapasitesi
ELKA	Istanbul	15.000 ton
SELÜLOİT	İzmir	10.000 ton
SÜMERLİT	Bolu	15.000 ton
ORÜS	Artvin	28.600 ton

Yıllık üretim 68.000 tondur.

BERITAN AŞİRETİ İKİ BELGE

Türkiye'de hayvancılık, sorunları giderek büyüyen bir faaliyet alanıdır. Hayvancılığın artan sorunları çarpık kapitalist ilişkilerin gelişim sürecinden ayrı düşünülemez. Yine değişik bölgelerdeki hayvan üreticilerinin sorunları önemli farklılıklar gösterir. Türkiye'de hayvancılığın durumu ve sorunlarını Mart - Nisan 1977 bültenimizde kısaca da olsa ele almıştık. Bu konudaki incelemelerimiz devam edecek. Ancak bu arada Güneydoğu Anadolu'da, başlıca geçim kaynağı hayvancılık olan Beritan Aşireti'nin sorunlarını dile getiren ilginç bir belgeyi yayınlamakta fayda buluyoruz. Hiç değiştirmeden yayınladığımız bu mektupta, bölgede yaşayan hayvan üreticilerinin çeşitli sorunları çok açık bir biçimde dile getirilmektedir. Ayrıca ikinci bir belgede bir araştırmacının sorularına yine aynı aşiretten bir kişinin verdiği cevaplarda, Beritanlıların durumu ve sorunları hakkında önemli bilgiler bulacaksınız.

BELGE 1

SAYIN GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANINA AÇIK MEKTUP

Geçim kaynağı tamamen hayvancılık olan aşiretimize karşı gösterdiğiniz ilgiden dolayı şükranlarımızı sunarız.

Türkiye esas itibarıyla bir tarım ülkesi olmasına ve memleketimizin yarısının (Doğu Anadolunun) hayvancılıkla uğraşmasına rağmen halkımızın büyük bir kısmı yeterince et, süt, tereyağı ve peynir yiyememekte, yeterince protein alamamaktadır. Halkımızın yeterince et, süt tereyağı ve peynir yiyememesi acı gerçeği, dengesiz beslenme, fizyolojik sefalet şeklinde olumsuz bir gelişme göstermekte, bunun üzücü sonucu olarakta Türkiye, yarıaç ülkeler arasında saf tutmaktadır.

Siz Bakan olarak, bütün Bakanlığınızla birlikte, besicilerin desteklenmesi ve hayvansal üretimin artırılması için çaba sarfetmektesiniz. Bu-

nun için söze muhterem şahsınıza teşekkürlerimizi sunmakla başladık. Sizi yanımızda görmekten büyük kıvanç duyduğumuzu önemle belirtmek isteriz. Bu yakınlığın, hayvansal üretimimizi artırarak halkımızı dengesiz beslenme arazından kurtarması en halisane temennimizdir. Bu halisane temennimizin gerçekleşmesi için, dertlerimizi, sorunlarımızı zaman zaman size arz etmeyi faydalı buluyoruz.

Önce malumlarımız olan şu hususu tekraren ve önemle belirtmek yararlı olur kanısındayız. Her türlü işletmecilikte olduğu gibi hayvancılıkta da üretim girdileri ne kadar pahalı olursa, ürün o kadar pahalı, verim de düşük olur.

Yine malumunuz olduğu üzere Türkiye'de hayvan üreticileri üç gurupta toplanır:

1 — Yerleşik halde olan hayvan üreticileri.

2 — Yarı göçebe halde olan hayvan üreticileri.

3 — Tam göçebe halde olan hayvan üreticileri.

Biz tam göçebe olan hayvan üreticileri, gelmiş geçmiş bütün hükümetlerin üretim planlamasında, tam göçebe olan hayvan üreticilerini hiç kale almadıkları inancındayız. Çünkü göçebeler daima üç-beş çadırla beş-altı baş koyun sanılmış ve bu varsayım la da, haklı olmayarak hiç, kale alınmamıştır. Göçebelerin gerçek bir envanteri yapılmamış ve göçebeler hakkında hiç bir istatistiki bilgi çıkarılmamış veya çıkarılmamıştır. Bu da bir bakıma Doğu Anadolu'ya gösterilen ilgisizliğin bir belirtisidir. Belki de göçebe aşiretlerinin gerçek bir sayımını yapmak, envanterini çıkarmak, kamuoyunda çeşitli tepkiler doğuracağı cihetle hiç bir hükümetin işine gelmemiştir.

Ama aslında biz göçebe aşiretleri, memleket ekonomisine büyük katkısı olan gerçek hayvan üreticileriyiz. Biz Beritan aşireti mensupları 2000 (ikibin) aile olduğumuzu ve elimizde 150.000 (yüzeğilbin) kadar koyun bulunduğunu tahmin etmekteyiz. Alikan aşireti ise bizden daha kalabalık olup daha fazla koyuna sahiptir. Diğer göçebe aşiretlerinin ise, nüfus bakımından, bizden daha küçük olduklarını zannediyoruz. Bilindiği üzere bu göçebe aşiretleri yersiz, yurtsuz oldukları için mevsimlerin akışına uyarak yaz aylarını, Bingöl, Erzurum, Muş, Bitlis ve Van ili hudutları dahilindeki yaylalarda geçirirler, kışın ise daha sıcak olan Güneydoğu Anadolu bölgesine inerler. Ve tabii yaz kış çadırlarda yaşarlar.

Bütün bu göçebe aşiretleri, yaz ve kış aylarında çadırlarını kurup konakladıkları toprakların sahiplerine kira öderler. Örneğin: biz Beritanlılar kışın Güneydoğu Anadolu'da bir çift koyun için 75 (yetmişbeş) ile 150

(yüzeğil) lira arasında otlak parası ödedik. (Arazinin durumuna, yola yakınlığına, uzaklığına göre kira azalır veya çoğalır.) Yazın yaylada bir yatak için -yatak: 400 (dört yüz) ile 500 (beş yüz) koyunun otlayabileceği genişlikteki otlak - 10000 (onbin) ile 90000 (doksanbin) lira kira verdik.

Arpanın kilosu Toprak Mahsülleri Ofisinde iki liradır. Ama biz göçebelerin çoğumuzun peşin paramız olmadığı için arpayı, samanı veresiye alırız. Bu sene, veresiye olarak, 250 - 300 kuruştan arpa satın alanlarımız oldu.

Şubat - Mart aylarında paraya sıkışırız aracı tüccarlardan avans alırız. Aldığımız avans karşılığında yünümüzü, alivre olarak, tabii piyasa değerinin çok altında satarız.

Yaylada mandracılar sütü bizden - 1976 yaz aylarında - 350 (üç yüz) kuruştan satın aldılar. Koyunlarımızın yayladaki sütü çok yağlı olur. Üç - üç buçuk kilogram süttten bir kilogram peynir elde edilir. Piyasada ise peynir 35 - 40 (otuzbeş - kırk) liradan tüketiciye satılır.

Özetliyecek olursak :

1 — Otlak ve yaylak için çok para (kira) ödüyoruz.

2 — Yemi çok pahalıya satın alıyoruz.

3 — Ürettiğimiz yünü ve sütü piyasa değerinin çok altında satmak mecburiyetinde kalıyoruz.

4 — Göçebe olduğumuz için Devletin bütün hizmetlerinden olduğu gibi veteriner hizmetlerinden de gereği gibi yararlanamıyoruz.

5 — Çadırlarda yaşadığımız için eşkiyadan korkuyoruz. Eşkiyalara istediklerini vermediğimiz taktirde gece karanlıkta çadırlarımıza silah sıkar, malımıza daha önemlisi canımıza zarar verir. Bundan dolayı eşkiyalara

da boynumuz bükük, onların her istediklerini vermek mecburiyetindeyiz.

Ürünlerimizi pahalıya üretiyoruz, pahalıya ürettiğimiz ürünlerimizi aracı tüccarlar çok ucuzluktan elimizden alıyorlar ve tüketiciye pahalıya satıyorlar. Bir örnek daha: Geçen sene aracı tüccar yünü bizden 28 (yirmisekiz) liradan satın aldı. Bizden 28 (yirmisekiz) liradan alınan yün, Sümerbanka 60 (altmış) liradan devir edildi.

Sayın bakanım, hayvancılığın gelişmesi için; göçebe aşiretlerinin varlığı, hayvan üreticisi olarak kabul edilmeli ve bunların sorunlarına çözüm yolları aranmalıdır. Bu çözüm temelde iskan meselesidir. İskân meselesi uzun vadeli çözüm yoludur, zaman ister. Biz Beritanlılar 1940'lerden beri tarımsal iskan için müracaat ettik. Ancak bu sene iskanımız için üç köy satın alındı. Bu vesileyle muhterem hükümetimize teşekkürü bir borç biliriz. Üç köyün bütün Beritan aşiretinin iskan için kafi gelmeyeceğini de önemle belirtmek isteriz.

Kısa vadeli çözüde ise Devletten bazı yardımlar, destekler bekliyoruz. Tabi biz göçebeler emlak sahibi olmadığımız için, kati suretle, kredi denen nesneden yararlanamıyoruz. Devletten kredi alamayınca da aracı tüccarın, faizcinin pençesine düşüyoruz. Faiz malda bereket bırakmaz, bizim de malımıza faiz girince bereketi kalmıyor. Sömürü denen nesne faizle beraber ortaya çıkıyor. Kısa vadeli çözümde kredi alamayacağımıza göre başka alternatifler düşünmek gerekiyor. Bunlardan biri Tiftik ve Yapağı Şirketinin, birinci yün kırkma zamanında (Nisanın onunda,) Diyarbakır merkezinde, bizden direk olarak yün alması hususudur.

Tiftik ve Yapağı Şirketinden bir heyet buraya geldi. Ve aşiretimizden bir heyetle görüştü. Bu heyet men-

supları bizden yün alabileceklerini söylediler. Biz Beritanlılar da, bütün güçlüklerle rağmen aramızda dayanışmak suretiyle yünümüzü aracı tüccara kapı tırmamaya karar verdik. Tiftik ve Yapağı şirketi, doğrudan doğruya bizden yün alırsa, yünümüz değerlendirilmiş olur.

İkinci husus yazın Şerafettin dağı yaylalarına bir kaç mandıra kurarsanız sütümüz değerlendirilmiş olur. Mademki gayri menkulümüz yok diye bize kredi verilmiyor, o halde ürünlerimizi değerlendirmenin yolları aransın.

Yukarıda da arzettiğimiz gibi mandıracılar, Şerafettin dağına mandıra kurup sütümüzü ucuza satın alıyorlar. Sütümüzün değerlendirilmesi, vatandaşın daha ucuza peynir yemesi için, siz Bakanlık olarak yazın yaylaya bir kaç mandıra kurup sütümüzü değerlendirin veya kooperatif kurma çalışmalarına başlamış olan derneğimize bir iki mandıra veriniz. Biz, illede bize nakit kredi verilsin demiyoruz, ürünümüzü değerlendirecek tedbirler alınsın. Şu faiz dönen musibetten, aracıdan, tefeciden yakamızı kurtaralım, esas gaye, hareket noktası budur.

Sayın Bakanım, bizler gerçek hayvan üreticileri, siz ise bizim Bizim bakanımızsınız. problemlerimizin çözümünü için dertlerimizin ayrıntılı olarak size arz edilmesi gereğine inanıyoruz. Bu inançla maruzatta bulunduk.

Bizlere yapılacak destekle; hayvancılığımız gelişecek, milletimiz bol et, süt, yağ ve peynir yeme, yani yeterince protein alma dengeli besleme olanağına kavuşacak, hayvancılığımızın gelişmesiyle milli gelir artacaktır.

Gerçek kalkınma, gerçek üreticinin desteklenmesiyle olur ancak,

En derin saygılarımızla

BELGE 2

Ali Yazıcı Beritanlılar derneği Başkanı

Sayın

Yapmakta olduğunuz Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki mer'aların hukuksal sorunları ile ilgili araştırmaya kısmen de konu olabilecek göçebe hayvancılığıyla ilgili bazı konuları öğrenmek amacıyla birkaç soru sormuş-tunuz.

Beritan Aşiretine mensup bir kişi olarak ve Göçebe Beritan Aşiretinin tarımsal iskânını sağlama amacıyla kurulmuş bulunan dernek adına sizin sorularınızı objektif olarak cevaplandırıyorum.

Cevap 1 — Beritan Aşireti asırlardan beri göçebe hayatını yaşayan bir aşirettir. 10-15 bin nüfusa sahip bu aşiret üç koldan müteşekkildir :

a — Molla Ömer (an) kabilesi (nüfusu 4 bin civarında)

b — Kosan kabilesi (nüfusu 5 bin civarında)

c — Karakulak kabilesi (nüfusu 5 bin civarında)

Ayrıca, bu kabileler, kendi aralarında bir kaç kola (ki bunlara baba veya sülâle denmektedir) ayrılmaktadır.

2 — Aşiretin beslemekte olduğu hayvan sayısı takriben 150.000 civarındadır. Daha önceki yıllarda bu miktar iki veya üç misli bulunmaktaydı. Aleyhte değişen şartlar, gittikçe bu mevcudiyeti azaltmaktadır.

3 — Aşiret yazın Bingöl İline bağlı Bingöl ve Şerafettin dağlarında, kışın ise Diyarbakır ve Urfa ovalarında hayvanlarını otlatmaktadır. Kışın kar yağışı nedeniyle takriben bir-iki ay

dışında hayvanlar dışarda otlatılmaktadır.

4 - 5 — Kosan kabilesine ait birkaç dönümlük bir mer'a (yayla) dışında aşiretin bir mer'ası veya yaylası bulunmamaktadır. Aşiret mensupları yazın takriben 500 hayvan için 20-30 bin lira ile mer'aları kiralamaktadırlar. Bilindiği gibi yasal olarak gerek mer'alar ve gerekse yaylalar özel mülkiyete konu olamazlar. Oysa, adı geçen dağlarda, genellikle ağa ve şeyh olan nüfuzlu kişilerin bir kaç mer'a veya yaylası bulunmakta, hiç bir yasal dayanağı ve nedeni olmaksızın bu yerler üzerinde hak iddia etmekte ve her yıl aşiretten milyonlarca para almaktadırlar. Kısacası, haksız olarak, ammenin malından dolayı aşiretin kazancına ortak olmaktadır.

Kışın ise, keza aynı şekilde köy sahibi veya köy nüfuzlu kişisi, bir kaç ay karşılığında koyun başına takriben 40-50 lira alarak, köy merasını göçebelere icar etmektedir. Bu da ikinci bir ortaktır..

6 — Gerek kiralamalarda ve gerekse gidiş - gelişlerde bir çok sorunlarla karşılaşmaktadır. Genellikle aşireti mağdur eden ve uğraştıran sorunlar da zaten bu tür ilişkilerde doğmaktadır. Şöyle ki :

Yukarıda değindiğim gibi, yayla ve mer'alar üzerinde genellikle özel şahıslar hak iddia etmekte ve bu kişiler icar karşılığını almaktadırlar. Bu zorba kişilerin baskısı altında bulunan köylüler, buna karşılık onlara karşı herhangi bir hak iddia edememektedirler. Ancak, mer'a ve yaylaları icar eden aşiret mensupları ile kar-

şıkarsıya gelmekte ve bir sürü nahoş hadiseler yaratılmaktadır. Zira, asıl hak sahibi olan köylü, mer'a ve yaylaların icarı nedeniyle hiç bir menfaat, elde edememektedir. Taşınması icara veren kişi ile de uğraşmadıklarından, devamlı olarak aşiret mensuplarıyla uğraşmakta, hayvanlarını yaylalardan kovmakta, fazladan para almakta, bir sürü kavga ve nahoş hareketler yaratmaktadırlar. Bu nedenlerle, her yaz mevsiminde bir kaç adam yaralama ve öldürme olayları meydana gelmektedir. Ayrıca, mer'a ve yaylaların hudutları kesinlikle belli olmadığından bu yüzden de bir çok olay tahakkuk etmektedir.

Kışlak bölgelerde de keza aynı sebeplerle bir çok hadise cereyen etmektedir. Bu bölgelerde hırsızlık olayları da sıklıkla görülmektedir.

Gidiş - gelişlerde de aşiret bir çok sorunlarla karşılaşmaktadır. Gidiş - gelişlerdeki hadiseler genellikle, çayır ve ekin otlama sebeplerinden doğmaktadır. Kışlak ve yazlık bölgeleri arasında ilkbahar ve sonbahar da hareket halinde olan aşiret, en az beş yüz kilometre olan bu mesafeyi katetmek için, en az otuz yerde konaklamak zorundadır. Ne varki, bir günlük konaklamalarına tahammül edemeyen toprak sahipleri ile aşiret arasında sık sık kavgalar olmakta, yaralama ve öldürme olayları meydana gelmektedir. Yol güzergahı boyunca bulunan ekin tarlaları için de keza aynı şekilde hadiseler meydana gelmektedir.

7 — Beritan aşireti tarımsal iskânının sağlanması için enaz bir asırdan beri mücadele vermektedir. Bu mücadeleleri, genellikle kışlak ve yazlık olarak kullandıkları bölgelerdeki topraklarla ilgili olmuştur. Aşiret bu bölgelerdeki topraklar üzerinde zilyetlikten dolayı hak iddia etmektedir. Zira, çok eski tarihlerde aşiret men-

supları, gerek yaylalarda ve gerekse kışlak olarak kullandıkları ova kesiminde belirli yerlere konarlar ve tasarruf ederlerdi. Bu tasarruf karşılığında hiç kimseye de herhangi bir icar vermezlerdi. Herkesin belirli yerleri mevcuttu. Bu yerler üzerindeki tasarrufu da çok eski tarihlere dayandığı için yasal olarak zilyetlik itibariyle maliki sayılırdı. Nihayet, daha önce de belirttiğim gibi, aşiretin Kosan Kabilesi bu yolla, Bingöl dağlarında bir yaylanın zilyetliğini kazanmışlar ve şimdiye kadar da tasarruf etmektedirler. Ancak, takriben yirmi yıl önce, Beritan aşiretinin kışlak olarak kullandıkları ve zilyet sayıldıkları Ceylan Pınar Ovası, Devlet kanalıyla çiftlik haline getirilince, Beritanların bu yer üzerindeki zilyetlik ve tasarrufları da nihayete ermiş oldu. Böylece, yasal olarak malik sayıldıkları topraklar, haksız ve yasa dışı ellerinden alındı. Yaylalarda da keza, aynı şekilde zilyet buldukları topraklar bu kez çevrenin kuvvetli kişileri güçlerini kullanarak ve birçok hadiselerden sonra ellerinden aldılar. Böylece, gerek kışlak bölgelerde gerekse yazlık bölgelerde topraksız hale getirilen Beritanlılar icar verme zorunda kaldılar.

Dolayısıyla, yaşantıları itibariyle birçok zorluklarla karşılaşan Beritanlılar, bu kez tarımsal iskânın sağlanması için müracaatlarda bulundular. İlk önce Tarım ve Toprak Reformu Müsteşarlığına müracaatta bulunuldu. Fakat, bazı politik nedenlerden dolayı müsbet bir netice alınmadı. Ancak, takriben iki yıl önce, Toprak ve İskân Genel Müdürlüğü ve hükümetin tüm yetkili kişilerine müracaatla, Diyarbakır Bölgesinde aşiretin Tarımsal iskânın sağlanması talebinde bulunuldu. Bu müracaat üzerine yetkili Bakanlık Diyarbakır Toprak ve İskân Müdürlüğü kanalıyla üç köy almış bulunmaktadır. Ancak, bu köylerin parselasyon ve alt yapı tesislerinin yapımı

çalışmalarına henüz başlanmış değildir. Ne var ki alınan bu topraklar, aşiretin ancak % 10'unun ihtiyacını karşılayabilmektedir. Bu nedenle, aşiretin % 10'unu seçip yerleştirmek ve diğerlerini açıkta bırakmak bir çok sorun yaratacaktır.

8 — Köylere yerleştirildiği takdirde aşiretin ekonomik yaşantısının ne olacağı, tarımla mı yoksa yine hayvancılıkla mı uğraşılacağı konusunda henüz herhangi bir çözüm ortaya konulmuş değildir. En büyük sorunlardan birisi de budur.

9 — Yukarıdaki cevaplarımızda aşiretin sorunlarına ve çözümlerine kısaca değinmiştik. Mevcut durumda aşiretin birçok ekonomik ve sosyal sorunları mevcuttur. Bunların en başında ve en önemlisi yerleşme sorunudur. Ne var ki, aşiret kendi olanaklarıyla bunu sağlayamamaktadır. Bunun ancak devlet gücüyle çözümlenmesi gerekmektedir. Bunun için de ivedilikle aşiretin tarımsal iskânın sağlanması ge-

reklemektedir. Diyarbakır Bölgesinde — ki aşiret için en müsait bölge burasıdır — bir çok köy sahibi, köylerinin devlet kanalıyla satın alınmasını talep etmektedir. Daha önce alınan üç köy gibi, aşiretin ihtiyacını karşılayacak miktarda köy alınıp, borçlanma usulüyle aşirete tahsis edildiği takdirde en büyük sorunları çözümlenmiş olacaktır. Aşiretin devletten istediği yardım da budur.

Sayın, aşiretimizin birçok sorunları mevcuttur. Yerinde bir deyimle halâ orta çağ hayatını yaşamaktadır. Tüm bu sorunların izahı kitapları gerektirir. Size çok kısa yazdık.

Mesleğinizde başarılar dileğiyle
saygılarımı sunarım. 12.3.1977

Göçebe Beritan Aşireti ad.

Av. Fethi Gümüş

Dernek Başkanı
Ali Yazıcı

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI ve MÜCADELELERİ

TARİHİ 336 Sayfa 20,— TL.

— Bugün işçi sınıfının ekonomik - demokratik mücadelesi hangi düzeydedir? / Hangi mirasları devralarak bugünkü düzeye gelmiştir? / Ne zamanlar, nerelerde, ne tür eylemler olmuştur? / Politik, ideolojik, Ekonomik - demokratik mücadele / Çalışma ve Yaşama koşulları / Ücretler / Yasalar / Örgütlenme / Sözleşmeler / geçmişten 1923'e kadar / 1923 - 1946 dönemi / 1946 - 1964 dönemi / 1963 - 1971 dönemi / 1971 yılından günümüze kadar.

TİB RESİMLİ EĞİTİM DİZİSİ
YENİ BASKILARI YAPILANLAR

No : 5 İŞSİZLİK

32 sf.

5 TL.

—oOo—

No : 6 TEKELCİ SERMAYE İLE İÇİÇE

32 sf.

5 TL.

—oOo—

No : 7 ANADOLU HALK AYAKLANMALARI

32 sf.

5 TL.

No : 8 GELİR DAĞILIMI

32 sf.

5 TL.

—oOo—

D U Y U R U

Kâğıt fiyatlarına yapılan % 100 zamdan ve matbaa masraflarında, posta ücretlerinde, nakliye giderlerinde görülen en az % 50 dolayındaki artıştan dolayı bülten fiyatını 500 kuruş yapmak zorunda kaldığımızı okurlarımıza duyururuz.

Yıllık Abone;

Yurtiçi : 50 TL.

Yurtdışı : 80 TL.

TİB ARAŞTIRMASI No : 19

**TÜRKİYE EKONOMİSİNE YÖN VEREN
HOLDİNGLER**

A. Cumhur AYTULUN
168 Sayfa 15,— TL.

—oOo—

TİB ARAŞTIRMASI No : 12

YURT DIŞINDAKİ İŞÇİLER ve SORUNLAR

104 Sayfa 7,50 TL.

—oOo—

TİB ARAŞTIRMASI No : 18

EMPERYALİZMİN ÇUKUROVA'YA GİRİŞİ
Bülent VARLIK

88 Sayfa 10,— TL.

GÖN :

Tüm İktisatçılar Birliği
Aylık Bülteni

Karanfil Sok. 14/10
Kızılay - ANKARA

Fiyatı : 500 Krş.

ADRES :

TÜSTAV

h — Kâğıt Sanayii

Tamamı devlet sektörünün elinde olmasına rağmen dağıtım sonrası ticaret yolu ile büyük boyutlara ulaşan sömürü söz konusudur.

1 — Emprenye Sanayii

Enerji nakli ve maden ocağı direklerinin üretiminde odunun hücre boşluklarına bazı kimyevi mustahzarların zerker edilmesi emprenye sanayiini ortaya çıkarmıştır. 7'si özel sektöre ait 10 adet emprenye tesisi vardır. Toplam kapasitesi 240.000 m³/yıldır.

j — İkinci İmalat Sanayii

Bu sanayice kullanılan girdilerin büyük bir kısmı sunta, kontrplak, levha v.s) teknelci sermaye tarafından üretildiği için bu alanda da tekellerin hakimiyeti söz konusudur. Bu kesimin belli başlı kolları,

- Mobilya Sanayii
- Doğrama Sanayii
- Ahşap prefabrik ev
- Kibrit v.s.

Emperyalist kapitalist sistemin özelliğinden dolayı devletin orman kaynaklarından ilk işlem tesislerine kurduğu köprü, teknelci sermayenin çıkarına yoksul halk yığınlarının aleyhine bir işleyiş göstermektedir. Özellikle tahsis yolları ile özel sektöre ucuz fiatla devlet eliyle sağlanan orman ürünleri, konut, mobilya.. v.s. gereksinmesi içinde bulunan halka, değerinden çok yukarda yansıtılırken, orman ve orman ürünleri sanayii işçilerinin sömürüsü de gerçekleştirilmektedir. Özel sektör elindeki orman ürünleri sanayi mamüllerinin, tekel fiatları ile satılması emperyalizme bağımlı teknelci yapının sömürü mekanizmasını açıkca sergilemektedir.

3 — Orman köylüsünün devrimci potansiyelinin nötralizasyonu

Sistemin kendini yeniden üretebilmesi için, her alanda olduğu gibi orman kesiminde de yoksul orman köylüsünün hakim sınıflara karşı bilinçli ve örgütlü bir muhalefet oluşturmaya engellenmek istenmektedir.

Bu amaçla, oligarşi içerisindeki unsurların kuvvet dengesine göre geçici, kontrollu taviz yöntemleriyle devrimci potansiyelin gelişmesi önlenmeye çalışılır. Bu olgu emperyalizmin yönlendirici programının en önemli öğelerinden biridir.

Yoksulluğun en uç noktaya ulaştığı orman ve dağ köylerinde objektif şartların oluşturduğu direnme gücünün kırılmasında emperyalizmin etkin kontrol ağı yansırı orman emekçisinin orman üzerinde hak iddia etmesini önleyici yönde göstermelik yardım ve sonuçsuz değişik geçim yollarının empoze edilmesi nötralizasyon işleminin belli başlı unsurları olarak görülmektedir. Bu işlemin gerçekleştirilmesi emperyalizmin denetimi altında **Dünya Gıda Programı** ve **ORKÖY** tarafından yerine getirilmektedir.

a) — Dünya Gıda Programı

1967 yılında 8 Orman Başmüdürlüğünde uygulanan ve daimi orman işçiliğini amaçlayan 346 sayılı proje, daha sonra maliyeti 225 milyon TL. olmak üzere 24 Orman Başmüdürlüğünde uygulanmak üzere 1970 yılında genişletilmiştir. 1970'ten sonra 3 yıl süre ile 41.000 orman işçisine yevmiyelerinden ayrı olarak yapılan gıda yardımı Dünya Gıda Programından sağlanan 64.515 ton buğday, 3902 ton süttozu, 4030 ton yağ, 2479 ton peynir, 2307 ton konserve ve balık dağıtılmıştır. Bu tür projeler DGP de şimdi de mevcuttur.

Emperyalist ülkelerin elinde bulunan gıda artıkları Orman köylüsüne ve

rilerek düzene karşı muhalefeleri önlenmeye çalışmaktadır.

b) ORKÖY

Emperyalist - kapitalist sistemin programladığı ORKÖY'ün Orman Köylüsüne verdiği ferdi kredi ve orman köylerini kalkındırma kooperatifleri projelerine tanıdığı krediler ile iç dinamiklerin dışında, güdümlene yolu ile orman köylüsünün hareketsizliği sağlanmak istenmiştir. «Ormanların korunması, geliştirilmesi, işletilmesi için ormanların içinde ve bitişiğinde yaşayan halkın kalkınmalarına katkıda bulunmak suretiyle bunların orman üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak» kılıfı, ulaşılmak istenen amacın gerçek yüzünü bütün açıklığı ile dile getirmektedir. Sorun, Orman köylüsünün orman üzerinde herhangi bir hak iddia etmesini önlemekten başka birşey değildir.

Egemen güçlerin çıkarlarına dokunmayan arıcılık, süt inekçiliği, tavukçuluk gibi cılız orman köylerini kalkındırma kooperatifleri, orman köylerini kalkındırma kooperatifleri, or-

man köylüsünün orman üzerindeki taleplerini yok etmek olduğu kadar devrimci potansiyellerini nötralize etmek için de birer araç olarak kullanılmaktadır.

Sonuç

Buraya kadar açıklamaya çalıştığımız emperyalizmin Türkiye ormancılığı üzerindeki genel politikası gelişmiş bir biçimde oluşmamıştır. Gerekli denetimin ve bağımlılığın sağlanabilmesi için emperyalizmin güdümlendeki FAO'nun Ormancılık ve Orman Ürünleri Dairesi Başkanı Dr. N.A. Osara, Süleyman Demirel'in davetlisi olarak 16.8.1968 tarihinde Türkiye'ye gelmiş ve emperyalizmin Türkiye Ormancılık programını içeren raporunu hazırlamıştır. Bu rapora bağımlı olarak 7.8.1969 yılında, yukarıda açıkladığımız bu üç amaca uygun olarak Orman Bakanlığı kurulmuş ve örgütlenmiştir. Böylece, emperyalizmin bu kesimde güttüğü politikalar çok daha sistemli bir şekilde uygulama alanına sokulma olanağı bulmuştur.

YAKINDA ÇIKIYOR

TİB YAYINLARI No : 21

TÜRKİYE'DE TOPLUMSAL DEĞİŞME VE SİYASAL BUNALIM

Doğu ERGİL

- Devlet ve Sınıflar İlişkisi
- Cumhuriyet Döneminde Devlet
- 1950 Sonrasında Emperyalizmle İlişkiler ve Devlet
- Türkiye'de Sınıfların Örgütlenme Düzeyi
- Parlamento'nun Sınıfsal Yapısı
- Siyasi Bunalımın Kaynağı.